

ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ

LITTERA SCRIPTA MANET

(ЗБІРКА СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ)

ВИПУСК 9

ЖИТОМИР 2023

Рекомендовано до друку вченою радою
Житомирського державного університету імені Івана Франка
(Протокол № від 2023)

Редакційна колегія:

Полховська М. В. – кандидат філологічних наук, доцент, директор ННІ іноземної філології ЖДУ імені Івана Франка;

Борисенко Н. Д. – кандидат філологічних наук, завідувач кафедри англійської філології та перекладу ННІ іноземної філології ЖДУ імені Івана Франка;

Поліщук Л.П. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу ННІ іноземної філології ЖДУ імені Івана Франка.

Рецензенти

Криворучко Т. В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови та прикладної лінгвістики Житомирського державного університету імені Івана Франка;

Усова І.В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов Поліського національного університету.

Littera Scripta Manet: збірка студентських наукових праць / ред. колегія: М. В. Полховська, Н. Д. Борисенко, Л.П. Поліщук – Житомир: ННІ іноземної філології ЖДУ імені Івана Франка, 2023 – Вип. 9. – с.113.

Матеріали друкуються в авторській редакції. За достовірність фактів, цитат, власних імен та посилань відповідають автори публікації. Думка редакції може не збігатися з думкою авторів.

© ННІ іноземної філології ЖДУ імені Івана Франка, 2023

© ЖДУ імені Івана Франка, 2023

ЗМІСТ

Бойко О. Ю. Герменевтичні методи інтерпретації мовного парадоксу у тексті	5
Горпиніч А. В. До питання про загальні лінгвокраїнознавчі та перекладознавчі властивості англomовних політичних промов.	10
Деєв Д. В. До проблеми художнього тексту та його перекладацьких характеристик.	12
Драганчук О. В. Основні функції та причини використання сленгу.	16
Дуб Д. Р. Способи передачі лексичних одиниць при перекладі американських політичних промов.	18
Дубель М. В. Загальні особливості англо-українського відтворення комп'ютерних термінів.	21
Коблай Д. О. Синтаксичні особливості адвербіальних дієслів.	24
Ковальчук Д. В. Специфіка перекладу англomовної детективної літератури на українську мову.	26
Кондратюк Я.О. Редагування перекладацьких трансформацій на основі творів О. Wilde “The happy prince and other stories” і «Щасливий принц та інші казки» у перекладі І. Корунця	29
Костюк В. С. Аспекти перекладу американських та британських культурних реалій з англійської на українську мову.	32
Костюченко А.В. Лексико-стилістична складова англійських творів	34
Кулибаба В. О. Функції власних назв.	36
Кульбіда А. Р. Специфіка відтворення англійських термінів туризму українською мовою у кінофільмах.	39
Кулявик С. Й. Лінгвокультурні особливості Великої Британії та США в англomовному кінодискурсі.	42
Лех І. А. Відтворення юридичної лексики у серіалі “How to get away with murder” українською мовою.	45
Мартинюк О. В. Особливості перекладу біблійних та релігійних метафор українськими перекладачами	47
Матвійчук К. Ю. Стилістичні особливості перекладу Науково-популярних перекладів.	54
Моторний О.А. Оцінка ефективності стратегій перекладу сленгу в українських версіях голлівудських фільмів	57
Нацевич О. С. Загальні особливості англо-українського відтворення економічних термінів.	60
Нехасенко К. О. Лінгвокраїнознавчий аспект перекладу реалій телесеріалу “Downton Abbey” українською мовою.	63
Олійник Л. В. Труднощі тлумачення інтернаціоналізмів та псевдоінтернаціоналізмів при перекладі тестів науково-технічного стилю.	67
Пастушенко В. Д. Кореляція сутностей мова і культура при дослідженні фільмонімів.	69
Рисіч Д. О. The challenges of rendering english legal terms into ukrainian in literary texts.	73

Романчук А. М. Специфіка відтворення віршованих заклять крізь призму поетичного перекладу.	76
Савчук О. Р. Реалії політичного роману М. Доббса “Картковий будинок”: лінгвокраїнознавчий аспект	79
Скоропад Д. І. Способи перекладу англомовних статутів у міжнародних організаціях.	83
Стрельцов Д.С. Прийоми відтворення реалій роману Агати Крісті «Вбивство у східному експресі» в українському перекладі	86
Фещук В. О. Процес перекладу назв мультфільмів як важлива складова культурного обміну.	89
Фіщук А. А. Лексико-граматичні особливості перекладу англомовних медіатекстів на українську мову.	93
Шаравський Б. В. Адаптація речень при перекладі на українську мову з огляду на норми ввічливості та політкоректності.	95
Шикер А. О. Тонкощі перекладу англомовної суспільно-політичної лексики на українську мову.	97
Шут А. С. Загальні особливості перекладу англомовних кінематографічних текстів українською мовою.	100
Якубенко І. О. Класифікація професійної лексики психологічних романів: лінгвокраїнознавчий аспект	102
Якунькін Б. М. Способи перекладу політкоректної лексики	105
Ялова А. М. Загальні особливості англо-українського відтворення реалій.	110

ГЕРМЕНЕВТИЧНІ МЕТОДИ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ МОВНОГО ПАРАДОКСУ У ТЕКСТІ

Множинність інтерпретацій художнього тексту визначається багаторівневою структурою самого тексту, множинністю сенсів та функціональністю.

Можливість безлічі інтерпретацій знаходить своє підтвердження у роботах Р. Барта, Ж. Дельоза, Ж. Фуко, Ж. Дерріди. Р. Барт у своєму дослідженні «Від твору до тексту» визначає текст як «простір без центру, без дна, без входу та виходу, де зустрічаються у вільній грі гетерогенні культурні коди» [3, с. 245]. Барт досліджував процес безперервного перенесення, що означає область майбутнього і намагався встановити межі реалізації безлічі сенсів тексту у сфері його значень. За Бартом, логіка тексту, що виявляється за допомогою інтерпретацій, полягає у формуванні асоціацій і переносів, і виявлення значень, що може відбуватися безперервно за допомогою «множинного усунення, взаємопроникнення та варіювання елементів» [3, с. 245].

З історії лінгвістики ми знаємо твердження Ж. Дерріда про те, що в процесі інтерпретації тексту до тексту додається щось «інше», формуються нові зв'язки як варіант іншого буття, відображений у процесі сенсоутворення. У «Логіці сенсу» Ж. Дельоз розглядає співвідношення сенсу та його висловлювання через серію «парадоксів»: поверхневі ефекти, чисте становлення, дуальність, залучаючи до розгляду явища елементи несвідомого.

За Дельозом, сенс не можна визначити в область речей, образів, загальних понять, однак і стверджувати, що він існує за рамками пропозиції, в якій він міститься, так само не можна. Сенс реалізується як самостійна подія у мові, виражається ставленням у реченні, основним змістом означуваного.

Процес інтерпретації за Ж. Дельозом можна проводити з використанням *машини сенсу*. Ця зміна покликана не відкривати сенс і тлумачити його, а виробляти у вигляді вилучення нонсенсу в означуваному і означенні. Звідси випливає, що сенс не є самостійним явищем, а наслідком» [1, с. 9]. Художні тексти є одним з основних пластів суспільної культурної складової того соціального простору, в якому вони були створені.

Текст є носієм сенсу, і діяльність читача полягає у пошуку того елемента сенсу, який виділяється або несе в собі ознаки, відмінні від звичних, що мають традиційні характеристики. Тому Ж. Дельоз зазначає, що «ми не можемо сказати, що сенс існує, але що він, скоріше, наполягає або живе. ... бо в ньому є щось «об'єктивне», що цілком відрізняється від пропозиції. Те, що виражено не схоже на щось у виразі» [1, с. 37].

У межах будь-якої герменевтичної парадигми вбачаються герменевтичні техніки, спрямовані формування процесу розуміння з допомогою певних прийомів. Будь-яка техніка розуміння є рефлексією, заснована на певному досвіді взаємодії людини з елементами культури, звані містки, певні прийоми розуміння художніх текстів.

Техніки розуміння є особливою формою суб'єктно-об'єктних зв'язків як опосередкованих через текст відносин «автор — читач». Функціональна природа технік розуміння двоїста: вони використовують як аналізу, так синтезу. Завдяки своїй двоїстій природі техніки розуміння одночасно реалізують свої функції і в процесі створення тексту (авторський компонент), і в процесі сприйняття тексту (читацький компонент).

Вивчення механізмів техніки параметрів рефлексивних зусиль, які задіяні в процесі побудови смислів, умови вибору певної техніки, стало одним з основних аспектів даного дослідження.

Далі ми пропонуємо розглянути ряд технік розуміння та дослідити особливості інтерпретаційного підходу на прикладах мовних парадоксів тексту О. Уайльда «Портрет Доріана Грея».

Інтендування — встановлення рефлексії при сприйнятті змісту художнього тексту, сприяє знаходженню в ньому не тільки сенсу — переживання, у тому числі значущого, але також і безлічі інших смислів: сенсу — спогади, сенсу — нагадування, сенсу — відносини. Емоційні переживання пов'язані з переживанням знайдених смислів і з колишнім досвідом переживання подібних смислів. Відбувається зіставлення власних переживань аналогічних ситуацій із ситуаціями героїв художнього твору.

Розпредмечення сенсів дозволяє при сприйнятті тексту визначити собі елементи досвіду, схожі досвіду справжнього перебування у ситуації, що й у художньому просторі твору. Через переживання сенсу читач здатний як змінюватися сам, а й збагачувати власну онтологічну конструкцію новим досвідом.

Значне проживання усвідомленої ситуації є механізм реалізації сенсу, і розуміння сенсу створює з онтологічної конструкції нові онтологічні картини. Тому побудова сенсу міцно пов'язана з процесом розуміння.

Характерною рисою розглянутого сенсу є рефлексивність, оскільки об'єктом виступає не емоція, а сенс. Категорії зміст та метасенс, як категорії ідеальні, визначаються виключно у рефлексії. Вони виникають у результаті ментальних дій читача, спрямованих на конкретизацію характеристик та якостей, реалізованих у мові художнього тексту. Віднесення власної рефлексивної позиції до стану читача дозволяє визначити, що основний напрямок при розсуді сенсів відбувається над онтологічному просторі читача, а області його досвіду.

«What nonsense people talk about happy marriages!» exclaimed lord Henry. «A man can be happy with any woman as long as he does not love her» [2, с. 206].

Фіксація рефлексії відбувається на трьох рівнях системомислення. Зміст парадоксального висловлювання провокує фіксацію у відношенні думка — комунікація, а у мислєдіяльності рефлексія фіксується відповідно до розкривається сенсу даного феномена і формуються предметні уявлення.

Актуалізація знання. Під час читання художнього тексту перекладач іноді стикається з необхідністю звернення до додаткової інформації, що розкриває суть явища, що описується. Часто таке становище пов'язане з тим, що в тексті перекладач чи редактор зустрічає елементи реальності іншомовної культури, історичні, наукові та технічні проблеми, що стали частиною художньої реальності тексту, але не включені в онтологічну картину перекладача. Нові обставини змушують реципієнта звернутися до власного досвіду усунення інформаційних лакун.

«There is a fatality about all physical and intellectual distinction, the sort of fatality that seems to dog through history the faltering steps of kings. It is better not to be different from one's fellows. The ugly and the stupid have the best of it in this world. They can sit at their ease and gape at the play. If they know nothing of victory, they are at least spared the knowledge of defeat. They live as we all should live, undisturbed, indifferent, and without disquiet» [2, с. 10]. Рефлексивний процес актуалізується у всіх поясах системомислення. Зміст висловлювання фіксує рефлексію в формі думка – комунікації, в формі мислення формуються предметні уявлення «життя людей звичайних і обраних», «особливості того чи іншого способу життя».

«One should absorb the colour of life, but one should never remember its details. Details are always vulgar» [2, с. 118].

Рефлексивний процес обумовлений активним усвідомленням образів, що використовуються автором у даному парадоксальному афоризмі. При сприйнятті тексту фіксація рефлексії відбувається у всіх поясах системомислення.

Метафоризації на основі власне метафори або інших тропів (епітетів, синекдох, метонімії, гіпербол, літот та ін.) слугують для пробудження рефлексії реципієнта під час сприйняття тексту. Будь-яка техніка метафоризації заснована на метафорі як природному джерелі. Метафора розглядається у багатьох дослідженнях як когнітивна операція, і як образ і спосіб уявлення реальності. Суть метафори полягає в перенесенні інформації, що міститься в одному

елементі опозиції (метафоризуючому компоненті), на підклас предметів, що потрапляють під протилежний елемент опозиції.

He was always late on principle, his principle being that punctuality is the thief of time [2, с. 55]. У даному випадку метафора дозволяє нам розглянути позитивне явище «пунктуальність» у світлі негативної інтерпретації, переносячи на явище пунктуальності категоріальні ознаки крадіжки. Через парадоксальне протиріччя читач може побачити негативне ставлення лорда Генрі до пунктуальності.

Техніка створення іронічного контексту. Для включення іронічної ситуації до тексту чи демонстрації свого іронічного ставлення до звичайної ситуації автор часто приваблює здатність читача сприйняти сенс, протилежний до того, що безпосередньо представлено в тексті за змістом.

«Taking someone's admirer when one lose one's own. In good society that always whitewashes a woman» [2, с. 119]. Яскраво виражена іронія авторської позиції у вказаному парадоксальному афористичному висловлюванні запускає рефлексивний процес. Автор іронізує щодо способу жінок втішатися, привертаючи до себе уваги чужого шанувальника, демонструючи при цьому негативне ставлення до жінок загалом. Далі образ розвивається у описі реакції із боку суспільства такі дії. Актуалізація знань про звичаї, що характеризують вище англійське суспільство, відбувається у поясі чистого мислення. Читач відновлює ув'язнений у цитованому виразі сенс, який робить зрозумілим, що така поведінка не тільки не викликає відторгнення, а сприймається як спосіб відновлення чесного імені.

Техніка способу визначення істинності. *«The only artists I have ever known, who are personally beautiful, are bad artists. Good artist exist simply in what they make, and consequently are perfectly uninteresting in what they are»* [2, с. 68].

Цей парадоксальний афоризм яскраво ілюструє появу реакцій читача, пов'язаних із сприйняттям абсурдності, парадоксальності, що, у свою чергу, викликає проблему розуміння сенсу. Рефлексивний процес у разі характеризується зупинками, які виникають завдяки наявності контрадикторних засобів текстопобудови.

Загалом, аналіз «Портрета Доріана Грея» підкреслює важливість уважного вивчення стилю, контексту та мовних особливостей для успішного перекладу та відтворення суті та емоцій твору.

Парадоксально маркований художній текст є простір, смислові зв'язки всередині якого характеризуються парадоксальністю. Парадоксальність художнього тексту виникає від привнесення до текстового простору феномена, який змінює звичний перебіг розумових процедур.

Парадокс як засіб пробуджує активну рефлексію, у руслі діяльнісного підходи до вивчення засобів текстобудови така характеристика парадоксу дозволяє розглядати його як розуміння тексту. З погляду сенсоутворюючого потенціалу феномен може розглядатися як елемент парадоксалізації та проблематичне місце під час процесу інтерпретації у перекладі

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Deleuze G. *The Logic of Sense*, trans. Mark Lester with Charles Stivale, ed. Constantin V. Boundas, New York: Columbia University Press, 1990.
2. Wilde O. *Selectio*. M.: Moscow Progress Publishers, 1979.
3. Барт Р. Від твору до тексту. // переклад Юрія Гудзя // «Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.», вид. Літопис, Львів, 2002.
4. Краснова Л. До проблеми аналізу та інтерпретації художнього твору. Дрогобич: ТзОВ «Вимір», 1997. 147 с.
5. Уайльд О. Портрет Доріана Грея: Роман: Для ст. шк. віку / Пер. з англ. та прим. Р. Доценка; К.: Школа, 2003.

Горпиніч А. В.

*Науковий керівник: кандидат філологічних наук,
доцент Нідзельська Ю. М.*

**ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАГАЛЬНІ ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧІ ТА
ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧІ ВЛАСТИВОСТІ АНГЛОМОВНИХ ПОЛІТИЧНИХ
ПРОМОВ**

Політичні промови відіграють важливу роль у формуванні сучасного політичного дискурсу, оскільки вони відзначаються високим ступенем національно-культурного впливу. Важливість врахування лінгвокраїнознавчого аспекту при перекладі є надзвичайно актуальною в сучасному світі, де комунікація та взаємодія між країнами та культурами є невід'ємною частиною глобальних відносин [1, с. 153]. Лінгвокраїнознавчий аспект дійсно відіграє ключову роль у забезпеченні точності та адаптованості перекладів політичних промов.

Проблематика перекладу політичних промов включає в себе велику кількість факторів, таких як національно-культурні відмінності, історичні та соціальні контексти. Промови, таким чином, дуже часто містять лінгвокраїнознавчі реалії, що не завжди мають прямий еквівалент у мові перекладу [1, с. 153]. Шляхи вирішення цих викликів включають у себе впровадження лінгвокультурних адаптацій та вибір перекладацьких трансформацій, спрямованих на збереження сенсу політичної промови. Вибір лексичних, граматичних та комплексних перекладацьких трансформацій, як це відомо у теорії перекладу, вимагає врахування лінгвокраїнознавчого аспекту для забезпечення адекватного відтворення важливих культурних елементів.

Варто зазначити, що лексичні перекладацькі трансформації допомагають зберегти цілісність політичних промов і водночас дозволяють адаптувати їх до нового культурного контексту. За допомогою калькування лексичні одиниці перекладаються дослівно, зберігаючи форму та значення, але й можуть здійснюватися певні адаптації, щоб лексика була більш зрозумілою для цільової аудиторії [2, с. 73]. Крім того, можуть використовуватися синоніми та еквіваленти, які відображають схожі або близькі за значенням слова в мові оригіналу, але відповідають культурним особливостям цільової мови [2, с. 73].

Граматичні перекладацькі трансформації допомагають забезпечити точність та послідовність висловлювання. Одним із таких видів трансформацій є перетворення граматичної структури речення. Наприклад, об'єднання або членування речень може бути використане для досягнення більшого чи меншого акценту на певних аспектах промови [2, с. 74]. Крім того, перекладач може використовувати трансформації, які стосуються зміни часових форм, займенників та артиклів, що допомагає врахувати специфіку граматики цільової мови, де можуть існувати відмінності в порівнянні з мовою оригіналу [2, с. 74].

Також при перекладі політичних промов можуть застосовуватися комплексні перекладацькі трансформації, що охоплюють як лексичний, так і граматичний аспекти. Наприклад, експлікація передбачає додавання пояснень, описів, визначень політичних термінів, які розширюють значення елементів промови для аудиторії [2, с. 74].

До того ж, антонімічний переклад полягає в заміні антонімів, тобто слів, що мають протилежні значення, які можуть використовуватися в оригінальному

тексті [2, с. 74]. В перекладі це може бути корисним для передачі антитез у політичних промовах.

У висновку можна зазначити, що переклад політичних промов вимагає врахування лінгвокраїнознавчого аспекту, який допомагає зрозуміти вплив культурних, історичних та соціальних факторів на мовну поведінку політичних лідерів та їх аудиторію. Важливо обирати лексичні, граматичні та комплексні перекладацькі трансформації, які забезпечують точність та адекватність передачі промови політичного лідера, що дозволяє вирішувати перекладацькі виклики, пов'язані з культурними відмінностями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Каліщук Д.М. Лінгвокультурні особливості перекладу політичного дискурсу. *Вісник Сумського державного університету*. 2006. Т. 1, №11 (95). С. 153-159.
2. Лобода В.А. Перекладацькі трансформації: дефінітивний характер та проблема класифікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. Т. 4, № 43. С. 72-74.

Десв Д. В.

*Науковий керівник: кандидат філологічних наук,
доцент Нідзельська Ю. М.*

ДО ПРОБЛЕМИ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ ТА ЙОГО ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ХАРАКТЕРИСТИК

Для того щоб зрозуміти специфіку роботи перекладача, який працює з художнім текстом, необхідно спочатку розглянути поняття перекладу. Переклад є одним із найскладніших видів мовленнєвої комунікації, який визначає безліч як мовних, так і позамовних чинників. Як відомо, переклад є процесом передачі інформації з однієї мови на іншу [1]. *Актуальність* представленого дослідження зумовлена тим, що художній переклад сприймають як найскладніший вид перекладу, ця складність полягає у специфіці художнього тексту, бо, на відміну від нехудожнього тексту, дійсність тут представлена у

вигляді образу. Переклад таких текстів, художній переклад вимагає від перекладача глибоких мовних знань, позамовних, нестандартного мислення.

Отже, поділ текстів на художні та нехудожні здійснюється за рахунок того, що перші звернені до образного мислення людини, а от другі — до логічного. Усе це дає змогу говорити і про відмінність у меті створення текстів. Логічні тексти створюються з метою передачі інформації. Художні є створеними для впливу на читача. Художній текст може містити будь-який вид інформації, впливати на почуття та емоції, неможна нехтувати його естетичну функцію. Для цього автор такого тексту наповнює його різними засобами виразності, що саме по собі є великою складністю для перекладача, тому що необхідно не тільки передати зміст написаного[2], а й максимально зберегти емоційне забарвлення певних повідомлень.

Таким чином, від перекладача художнього тексту залежить те, як твір буде сприйнятим читачем. І пошук найбільш підходящих еквівалентів, робота з різними прийомами перекладу дає змогу успішно вирішити це завдання [3].

Для більш адекватного перекладу художнього тексту використовуються особливі способи перекладу, тобто перекладацькі трансформації. Це способи перекладу, які застосовуються за відсутності еквівалентів або за неможливості використання даних у словнику відповідностей. Перекладацькі трансформації поділяються на лексичні, граматичні та лексико-граматичні [4].

Варто нагадати, що до лексичних трансформацій належать такі трансформації, суть яких полягає у вираженні вихідної одиниці нееквівалентними лексичними засобами мови перекладу, йдеться про транслітерацію, калькування, семантичну заміну (генералізацію, конкретизацію, модуляцію). Граматичні трансформації, як це відомо, є зміною структури речення. Оскільки в мові відсутні такі граматичні категорії англійської мови як, наприклад, артикль або герундій, виникає необхідність у замінах синтаксичного або морфологічного порядку, перестановка, заміна, додавання, опущення.

Розгляду потребують лексико-граматичні трансформації — антонімічний переклад, компенсація, експлікація, цілісне перетворення. Однак існує ще одна

складність, з якою може зіткнутися перекладач під час роботи з художнім текстом. Справа у тому, що у твори автори нерідко вставляють поетичний текст, який може бути взятим з уже відомого твору або придуманим. Якщо в першому випадку проблеми це не створює, то в другому — перекладачеві доводиться розв'язувати задачу самостійно, і в цьому випадку існує низка складнощів. Відтак, можливим видається виокремити основні проблеми, що виникають під час перекладу подібних текстів:

1. відтворення образів і асоціацій, що впливають на читача оригіналу;
2. збереження віршованого розміру;
3. збереження характеру рими. Найчастіше, якщо не завжди, виявляється неможливим передача в перекладі всіх трьох аспектів поетичного тексту оригіналу [2].

У різних мовах різна довжина слів, по-різному ставиться наголос, складаються різні уявлення про поетичність. Як і у випадку з художнім перекладом прози, доводиться жертвувати однією зі сторін тексту, що впливає на читача [3].

Відмінність художніх текстів від інших полягає в тому, що в них автор через різні мовні засоби передає свій унікальний погляд на світ. На першому місці для нього стоїть не передача інформації читачеві, а емоційний та естетичний вплив. І з цієї причини в художніх текстах першорядну важливість мають емоційність і експресивність. Для художніх текстів, на відміну від будь-яких інших, найбільш типовим є акцент на естетичну функцію і форму.

Художньому стилю, загалом і в цілому, властиві такі ознаки [1]:

1. єдність комунікативної та естетичної функцій;
2. вільне використання мовних засобів інших стилів;
3. образність.

У роботі над перекладом художніх творів з англійської на українську мову перекладачі зобов'язані адекватно оцінювати глибину своїх знань граматики англійської мови. Її неможливо вивчити до кінця, тому що з плином часу вона

видозмінюється, тому перекладачі повинні постійно вдосконалюватися. Це забезпечить їм неоціненну допомогу в процесі роботи при використанні граматичних трансформацій у процесі перекладу.

Вони мають бути знайомі з поняттям тема-рематичної структури речення та його актуального членування, що лежить в основі відтворення речення перекладацькою мовою без спотворення його сенсу. Також їм необхідно постійно поповнювати свої знання колокацій в українській та англійській мовах, адже саме їхнє дотримання стає однією з причин адекватного перекладу.

Однак не варто забувати про те, що неможливо передати в перекладі всі сто відсотків сенсу, смислових акцентів і нюансів. Втрати смислу неминучі, оскільки стосовно перекладеного тексту застосовуються різноманітні перекладацькі трансформації. Але тим не менш, необхідно витримувати принцип єдності форми і змісту оригіналу [3].

Перекладач сам вибирає достатню кількість перетворень. Але й тут існують кілька різних сценаріїв. У першому, перекладач прагне передати текст дослівно, буквально, від чого страждає і його ідейно-естетичний зміст. Він або втрачається повністю, або передається мінімально, і тому естетичний задум автора не здійснюється. В іншому випадку все з точністю до навпаки: естетика тексту дотримана, експресивність та емоційність збережені, але все інше нагадує оригінал дуже віддалено.

Для того, щоб не опинитися в подібних крайнощах, потрібно шукати золоту середину і прагнути в роботі найточніше передавати як зміст оригіналу, так і його стилістичні відмінні риси. Ці риси варто передавати шляхом вдумливого пошуку відповідних їм за багатьма критеріями відповідностей і передачі їх під час перекладу.

Таким чином, переклад художнього тексту є трудомістким процесом, що включає в себе не тільки знання двох мов і професійне використання перекладацьких прийомів. Необхідно вміти відчувати і розуміти культуру іншої країни, її менталітет, моральні цінності та етичні норми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Види трансформацій при перекладі, трансформації при перекладі і практика перекладу. URL: <https://msn.khnu.km.ua/mod/page/view.php?id=159963> (дата звернення 27.09.2023).

2. Лексичні трансформації при перекладі художнього тексту. URL: http://confcontact.com/2013_04_17/13_Belyakov.htm (дата звернення 20.10.2023).

3. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця: НОВА КНИГА, 2003. 488 С.

Приходько Г. І. Категорія оцінки в контексті зміни лінгвістичних парадигм : монографія. Запоріжжя: Кругозір, 2016. 200 с.

Драганчук О. В.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,

доцент Вискушенко С. А.

ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ ТА ПРИЧИНИ ВИКОРИСТАННЯ СЛЕНГУ

Сьогодні люди почали все частіше використовувати сленг, оскільки це стало дуже популярно та модно, особливо серед молоді. Незважаючи на його динамічність та критику з боку лінгвістів, які характеризують явище сленгу як неправильну мову, сленг побутує серед представників різних соціальних і професійних груп з різних причин:

1. Сленг як шифр: за допомогою сленгу завуальовують те, що бажають приховати від інших;

2. Сленг як ідентифікація: сленг дозволяє показати, що мовець є представником певної групи або ж розпізнати «свого» серед «чужих»;

3. Сленг як засіб полегшення спілкування: використовуючи сленг, люди прагнуть знайти спільну мову та зменшити соціальну дистанцію;

4. Сленг як відображення емоційного стану: багато людей асоціюють сленг з нецензурною лексикою, він є експресивним та виражає невдоволення чи насмішку.

Оскільки сленг почали активно вживати, стає зрозуміло, що підставою для цього є велика кількість джерел виникнення. І справді, їх поступово стає все більше через всесвітній прогрес. Найголовнішими джерелами виникнення та поширення сленгу є сучасні технології, зокрема Інтернет та комп'ютери, які генерують нову лексику для онлайн-спілкування, а також кіберспорт та відеоігри, які формують власний сленг геймерських спільнот. Яскравими прикладами таких сленгізмів є *“ASAP”* – якомога швидше, *“ІМНО”* – на мою думку, *“app”* – застосунок, *“GG”* – гарна гра.

Крім того, науковці стверджують, що завдяки сленгу, зокрема інтернет-сленгу, англійська мова стає лаконічнішою, оскільки носії сленгу намагаються якнайкоротше передати інформацію, переважно в онлайн-спілкуванні, де використовуються дуже багато скорочень. Тюремна лексика, хоч і походить з в'язниць, також потрапляє до загального вжитку через кінематограф, книги і фільми. Такий сленг зазвичай використовують, щоб показати свою владу та авторитет над іншими або приховати насмішку. Наприклад, *“cop”*, *“copper”*, *“bobby”* – поліцейський.

Кінематограф наразі вважається наймасовішим джерелом поширення сленгу. Деякі фрази з кінофільмів стали настільки культовими, що зараз широко вживаються звичайними людьми. Наприклад, *“May the Force be with you”* почали використовувати з метою побажання удачі, а вираз *“I'll be back”* виражає обіцянку або ж погрозу. Досить тяжко уявити сучасний молодіжний фільм або серіал без лексики, пов'язаної з алкоголем чи наркотичними речовинами. Тому такі фільми активно просувають такі сленгізми, зокрема *“hooch”* – спиртне, *“joint”* – цигарка з марихуаною, *“high”* – у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння. Також варто згадати про такі джерела сленгу, як засоби масової інформації, музична індустрія, книги та військова лексика, яка останнім часом все більше проникає у наше повсякденне життя.

Під час вивчення явища сленгу науковці часто розглядають питання його функцій, що частково ототожнюється з причинами його використання. Сленг має численні функції, включаючи комунікативну, номінативну, когнітивну, ідентифікаційну, емоційно-експресивну та функцію економії часу. Завдяки сленгу з'являється багато нової лексики, можна дізнатися про приналежність носія сленгу до певної групи або його сферу діяльності, можна виражати свій емоційний стан та ставлення до інших та заощаджувати час завдяки сленговим скороченням. Таким чином, сленг відіграє важливу роль у мовленні та культурному вираженні, і його використання виходить за межі лінгвістичних аспектів, впливаючи на спосіб сприйняття та взаємодії в суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Балабін В.В. Сучасний американський військовий сленг як проблема перекладу. К.: Лотос, 2012. 316 с.
2. Верба Л.Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. «Нова книга», 2013. 184 с.
3. Дорда В.О. Статус студентського сленгу та адгерентних груп англійської ненормативної лексики. Вісник СумДУ.-Суми:СумДУ,2016. №3. С. 188 – 192.
4. Зуброва. О. Способи утворення нових одиниць сучасної англійської комп'ютерної лексики// Південний архів. 2009. № XIV. 176 с.

Мартос С., Нечмілова О. Соціальні характеристики людини в молодіжному сленгу. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. Лінгвістика. Херсон : ХДУ, 2014. Вип. 21. С. 184 – 186.

Дуб Д. Р.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук,

доцент Поліщук Л. П.

СПОСОБИ ПЕРЕДАЧІ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ АМЕРИКАНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ

Основним інструментом, який політики використовують для досягнення своїх мет це політичні промови. Політична промова - це завчасно підготовлений виступ, який має гострополітичний характер і може містити як позитивні, так і негативні оцінки, підкріплені аргументами та конкретними фактами. В них часто визначаються майбутні плани та перспективи політичних змін. [1, с. 147].

Політична промова може включати в себе парламентський виступ, який є публічним спробою переконати аудиторію у доцільності певної ідеї, заходів або дій. Для досягнення цієї мети політики використовують різні засоби, такі як оригінальні пропозиції, аргументація, несподівані думки, емоційне висловлення, швидка реакція і врахування "рамок" мовного етикету. [4, с. 235].

Транслітерація: Деякі специфічні терміни, імена власні та аббревіатури можуть бути транслітеровані, тобто перетворені з одного алфавіту в інший. Наприклад, "*Congress*" може залишитися "*Конгресом*" в українському тексті.

Контекстуальний переклад: Деякі лексичні одиниці можуть бути передані через переклад, який залежить від контексту. Наприклад, "*administration*" може бути перекладено як "*управління*" чи "*адміністрація*", залежно від контексту вживання.

Еквіваленти та калькування: Для деяких термінів існують еквіваленти в українській мові, наприклад, "*White House*" - "*Білий дім*". Калькування полягає в буквальному перекладі терміну, який має відповідник в іншій мові, наприклад, "*checks and balances*" може бути перекладено як "*перевірки та баланси*".

Заміна аналогічними термінами: У випадках, коли англійський термін має аналог українською, може бути вжито аналогічний термін. Наприклад, "*election*" може бути замінено на "*вибори*".

Пояснення та контекст: У разі важких або унікальних термінів може використовуватися пояснення або додатковий контекст, щоб читач міг зрозуміти значення лексичної одиниці.

Вживання іншої мови: У рідкісних випадках, терміни можуть залишатися без перекладу, якщо вони стали загальноживаними в українському тексті (наприклад, *"impeachment"* або *"lobbying"*).

У перекладі політичних промов велике значення має контекст та мета перекладу. Конкретні терміни можуть залишитися без змін, оскільки вони вже увійшли до активного вжитку в українській мові. Але інші слова можуть потребувати ретельного пояснення, особливо тоді, коли американська політична мова містить специфічні терміни та концепції. Додатково, перекладач повинен враховувати особливості жанру політичних промов, які можуть вимагати використання специфічного словникового запасу та стилю. Такий підхід допомагає забезпечити точність та зрозумілість передачі інформації та думок, висловлених у політичних промовах. [2, с. 45].

Загалом, важливість політичного перекладу полягає в створенні засобів для ефективного розуміння політичних повідомлень і рішень між різними культурами та мовами. Цей процес сприяє співпраці, взаєморозумінню і обміну інформацією на міжнародному рівні, що є важливим для розвитку політичних, економічних та соціальних відносин між країнами та регіонами.

Крім того, політичний переклад відіграє важливу роль у відображенні культурних різниць та особливостей у політичних системах різних країн. Це сприяє підкресленню індивідуальних рис та цінностей кожної культури та сприяє різноманітності міжнародних відносин [3, с. 18].

Отже, сутність політичного перекладу полягає в гарантії зрозумілості та точності передачі політичних повідомлень. Крім того, він сприяє взаєморозумінню між різними культурами та сприяє міжнародному співробітництву.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової та технічної літератури: частина 2. Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі. Вінниця: Нова книга, 2001. 304 с.

2. Нагорна Л.П. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики. К.: Світогляд. 2005. 315 с.
3. Петренко В. Особливості визначення політичної мови. Політичний менеджмент. 2007. № 2. 24 с.
4. Самойлова І. В., Подвойська О. В. Лексичні особливості політичних промов. *Наукові записки НДУ ім. М.Гоголя. Філологічні науки*. 2016 (1). С. 235-238.

Дубель М. В.

*Науковий керівник: кандидат філологічних наук,
доцент Вискушенко С. А.*

ЗАГАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО ВІДТВОРЕННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕРМІНІВ

Переклад термінологічних одиниць – складна задача через різноманітність термінів і потребу в глибокому розумінні контексту. Вплив англійської мови на українську особливо помітний у комп'ютерній галузі. Цей вплив триватиме доти, доки Україна не розробить власні стандарти у галузі технологій. Переклад технічних текстів вимагає розуміння і передачі іноземних концепцій. Дослівний переклад термінів без відображення сутності може призвести до помилок. Комп'ютерна термінологія постійно оновлюється, включаючи нові слова. Багато комп'ютерних термінів в українській мові запозичені з англійської.

Певна кількість англійських термінів стали загальноприйнятими і використовуються майже без змін, тобто засобами абетки мови відтворення (транскодування), такі як «каталог», «файл», «програма». Деякі терміни автоматично переносяться з однієї мови в іншу абсолютно без змін (запозичення), наприклад, «CD-ROM», «E-mail», «WWW», «Windows», «WORD» тощо.

Українська мова також використовує багато запозичень, які можуть бути обґрунтованими, оскільки український еквівалент є надто довгим або не точно відображає сутність поняття. Наприклад, «сервер» перекладається як «станція зв'язку із зовнішньою мережею», «дігітайзер» як "перетворювач у цифрову форму», «стрімер» як "накопичувач на магнітній стрічці», «хост» як «віддалений комп'ютер керування комунікаціями» тощо. Проте для деяких з цих термінів існують українські аналоги, такі як «браузер» – «переглядач», «контролер» – «пристрій керування», «конфігурація» – «склад», «інтерактивний» – «діалоговий» тощо.

Вибір способу перекладу термінів залежить від кількох ключових факторів, включаючи логіко-предметний, термінологічний, лінгвістичний, нормативний і стильовий фактори. Ці фактори враховуються при визначенні того, який саме спосіб відтворення буде найбільш відповідним для конкретного терміну в даному контексті.

Можемо виділити 5 основних способів англо-українського відтворення комп'ютерних термінологічних одиниць:

1. Еквівалентний переклад. Цей спосіб застосовується, коли існує відповідний термін у мові перекладу для іноземного слова. Наприклад, «keyboard» перекладається як «клавіатура», «memory» – «пам'ять».

2. Описовий переклад. У цьому прийомі іноземний термін замінюється фразою в мові перекладу, що точно відображає значення самої термінологічної одиниці. Наприклад, «freeware» перекладається як «програмне забезпечення, яке надається безкоштовно», «protocol» – «метод передачі даних».

3. Калькування. Під час калькування іноземний термін перекладається на мову перекладу повністю або частково. Це може включати повні кальки, де кожне слово перекладається повністю, або неповні кальки, де частина слів калькується, а частина транскодується. Наприклад, «artificial neural network» перекладається як «штучна нейронна мережа», і «control panel» – «панель керування».

4. Адаптивне транскодування. Цей прийом включає не лише зміну кодування термінів, але й їх адаптацію до лінгвістичних правил і стандартів мови перекладу. Наприклад, використання пом'якшеного закінчення українською мовою, родового закінчення у словосполученнях, відсутність подвоєних приголосних. Наприклад, «module» – «модуль».

5. Транскрипція та транслітерація. Ці способи передачі звукової або графічної форми слова використовуються в поєднанні один з одним. Наприклад, «organizer» перекладається як «органайзер», «monitor» – «монітор».

Отже, для англо-українського перекладу комп'ютерних термінів наразі найпоширенішими способами є еквівалентний переклад, калькування, описовий переклад і різні варіації транскодування. Ймовірно, кількість термінів у галузі комп'ютерної техніки буде продовжувати швидко зростати в найближчому майбутньому, і тому важливо впорядковувати та встановлювати стандарти для термінології та методів її формування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Кальнік О.П., Воробйова О. С., Симоненко А. В., Олешко М. В. Термінологічні проблеми перекладу наукових текстів у сфері ІТ технологій. Молодий вчений. 2019. № 5.1 (69.1). С. 187 – 190.
2. Кучман, І. М. *Переклад англійських термінів у галузі комп'ютерних технологій*. ВІСНИК Житомирського державного університету імені Івана Франка (23). 2005. С. 164 – 166.
3. Ментинська, І. *Сучасні тенденції термінознавчих досліджень (на матеріалі комп'ютерної термінології)*. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика» (31). 2018. С. 33 – 38.
4. Черкасова Е. С. Комп'ютерна термінологія та способи її перекладу. Термінознавство: традиції та перспективи розвитку : матеріали XV Всеукраїнської наук.-практ. конф., 15 груд. 2021 р. Харків, 2021. С. 55 – 56.

СИНТАКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АДВЕРБІАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ

Синтаксичні особливості адвербіальних дієслів в англійській мові грають важливу роль у тому, як точно та ефективно можна виразити різні аспекти дії. Додавання частки до базового дієслова дозволяє збагатити мову різними нюансами та інтенсивністю. Розглянемо цю синтаксичну особливість більш детально:

1. Частка перед базовим дієсловом: У цьому випадку частка (прислівник або прийменник) розташовується перед базовим дієсловом. Це допомагає надати дії більш точної інтерпретації та підкреслити певні аспекти дії. Давайте розглянемо приклад "She carefully read the instructions." Тут "carefully" вказує на те, як саме було виконано дію читання. Воно підкреслює, що читання було виконано з великою увагою і обережністю. Ця конструкція допомагає передати інтенсивність дії та специфічний спосіб її виконання.

2. Частка після базового дієслова: У цьому випадку частка слідує після базового дієслова і надає більше інформації про аспекти дії. Наприклад, "He quickly solved the math problem." Тут "quickly" вказує на швидкість або швидкість, з якою було вирішено математичну задачу. Це підкреслює, що вирішення завдання відбулося дуже швидко і без зволікання.

Синтаксичні особливості допомагають виразити інтенсивність, час, спосіб та інші аспекти дії, що робить мовлення більш точним та збагаченим. Вибір правильної частки та її розташування у реченні допомагає точніше виразити власні думки та сприйняття подій. [21, с. 12]

Зміна значення адвербіальних дієслів в залежності від вибраної частки є фундаментальною семантичною особливістю англійської мови, яка додає

глибину та точність виразу. Ось докладний розгляд прикладів "take off" і "take on":

"Take off" (зняти / вилетіти):

1. "She decided to take off her coat." (Вона вирішила зняти своє пальто.) У цьому контексті "take off" використовується для вираження дії знімання одягу. Частина "off" створює образ знімання або видалення.

2. "The plane took off from the runway." (Літак піднявся з злітної смуги.) Тут "take off" описує дію взліту літака з злітної смуги. Частина "off" підсилює інтенсивність і робить акцент на фазі підняття в повітря.

"Take on" (прийняти / взяти на себе):

1. "She decided to take on more responsibilities at work." (Вона вирішила взяти на себе більше обов'язків на роботі.) У цьому випадку "take on" використовується для вираження дії прийняття додаткових обов'язків. Частина "on" вказує на взяття чогось на себе, прийняття відповідальності.

Зміна значення через частки надає можливість виразити точніше, наскільки різні аспекти дії можуть бути різними, залежно від контексту. Ця особливість допомагає мовцям виразити свої думки більш конкретно та інформативно, зробити мовлення живим та точним. Правильний вибір частки у реченні є ключовим для передачі потрібного значення та збереження семантики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Колесник Л. Способи відтворення англійських адвербіальних дієслів українською мовою. Наукові записки Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Філологічні науки. 2012. № 720. С. 200–205.

2. Студзінська І. М. Переклад англійських фразових дієслів українською мовою: навч. посіб. К.: Видавничий центр «Академія», 2009. 192 с.

3. Чижикова Л. Переклад англійських адвербіальних дієслів українською мовою. Наукові записки Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія: Мова та література. 2010. № 12. С. 143–148.

Ковальчук Д.В.

*Науковий керівник: кандидат філологічних наук,
доцент Шугаєв А.В.*

«СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОЇ ДЕТЕКТИВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ»

Переклад англомовної художньої літератури – це складний багатоетапний процес, котрий виходить далеко за межі простої мовної конверсії. Це передбачає глибоке розуміння вихідної та цільової мов, а також глибоке розуміння стилістичних нюансів, які роблять кожну роботу унікальною. Англомовна художня література слугує унікальною лінзою, через яку можна побачити багатий гобелен мовного розмаїття та регіональної самобутності.

Дане дослідження має на меті поглибитися у заплутаний світ лексико-граматичних і стилістичних аспектів перекладу, проблеми інтерпретації та перекладу англомовних реалій українською, зосередившись як на оригінальному тексті роману Дена Брауна «Втрачений символ» так і в перекладі з англійської на українську.

Актуальність цього дослідження полягає в у спробі проаналізувати лексико-граматичні тонкощі «Втраченого символу» Дена Брауна, його стилістичні елементи, а також культурно-історичні особливості та нюанси. Важливо пролити світло на завдання та стратегії, використані для подолання мовних труднощів, щоб виявити лексичні, граматичні та стилістичні проблеми та рішення, які виникають під час процесу перекладу.

Розгляд творів Д. Брауна неможливий без урахування надбань постмодерної доби, оскільки еkleктика, інтертекстуальність, гібридизація жанрів, звернення до архетипів та міфів, іронія та гра стали не тільки характерними ознаками цієї течії, а й справили значний вплив на всі рівні культури [3].

Твори з циклу про професора Роберта Ленгдона, американського письменника та журналіста Дена Брауна, є гарними прикладами виразного розвитку та унікальної еволюції жанру сучасного детективного роману, котрі у повній мірі відповідають головній функції літератури у цілому – ретранслятора культурних символів, ідей та смислів.

Романи Дена Брауна виразні й насамперед тим, що завдяки унікальному підходу автора, була досягнута його мета – стиль на «межі жанрів», котрий органічно переплітає у собі захопливий сюжет, повний напруження та переживань, і роздум-розповідь з історичними та культурними посиланнями та ідеями.

Перекладачі стикаються з проблемою збереження стилю оригінального твору, культурних нюансів і мовних тонкощів, що вимагає прискіпливого аналізу та осмислення, з метою донести контекст та задум оригіналу до іншомовного читача, зберігаючи при цьому суть історії. Насамперед, процес перекладу виходить далеко за межі лише лінгвістичної точності; це передбачає культурний трансфер [1,2].

Вивчення англomовної художньої літератури в контексті лінгвістичних і регіональних знань розкриває захоплюючу взаємодію між літературою, мовою та культурою [2]. Досліджуючи, як письменники використовують ці елементи, ми отримуємо широке уявлення про глибокий вплив мови на розповідь і силу регіонального соціокультурного та політичного контексту в збагаченні оповідей в період найбільшого поширення й розквіту літератури, націленої на масового читача.

Отже, ми можемо сказати, що сучасна англomовна детективна література, виразним прикладом якої є творчість Дена Брауна, пропонує багате розмаїття завдань, складнощів та проблем, котрі потребують глибокого аналізу та майстерного володіння й розуміння як англійсько-української мовної пари, а вміння інтерпретувати культурні, історичні і соціальні контексти світових спільнот та держав. Роман «Втрачений символ» ставить перед перекладачем цілий добірок мовних і культурних проблем, серед яких:

Спеціалізована термінологія

"Втрачений символ" запрошує читачів поринути у світ вільних масонів, представляючи спеціалізовані терміни та символи («ступені масонської ложі» «всевидяче око», «магічний квадрат»), які можуть не мати прямих еквівалентів у інших мовах або викликати труднощі в тлумаченні.

Символіка та Образність

Ден Браун використовує багату символіку та виразні, яскраві образи для захоплення читачів. Ці стилістичні елементи часто глибоко вбудовані в текст і значно впливають на відчуття та переживання читача. Автор часто використовує у текстах «всевидяче око» як виразний візуальний елемент.

Складні конструкції речень

Ден Браун використовує витончені конструкції речень, часто включаючи складні підрядні та сполучники. Варто також згадати й про використання автором складних прийомів, котрі підкреслюють моменти внутрішнього монологу героїв роману, мета яких - допомогти читачам краще уявити процес розслідування.

Культурні посилання та ідіоми

Роман містить численні культурні посилання та ідіоматичні вирази, що глибоко вкорінені в американську культуру, відповідника яким не завжди можна віднайти в українській мові. Це зобов'язує перекладача якісно адаптувати текст перекладу з метою зберегти закладені автором смисли і автентику розшифрування,

Незважаючи на лексичні та граматичні труднощі, незмінна популярність жанру є свідченням його здатності захоплювати читачів у різних культурах і мовах. Завдяки вмілому та якісному перекладу ці оповіді можуть подолати мовні бар'єри, дозволяючи читачам у всьому світі зануритися у заплутані таємниці та насичену історію творів сучасної детективної літератури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Борисенко Н. Д., Садловська О.С. Відтворення англomовних реалій в українському кіноперекладі. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки. 2018. Вип. 1 (87). С. 48–52.
2. Борисенко Н. Д. Лінгвокраїнознавство : англomовні країни : навч. посіб. (англійською мовою) / Н. Д. Борисенко, О. О. Кодубовська. Житомир : Вид-во "Полісся", 2019. 154 с.
3. Браун Д. Втрачений символ / Д. Брауну [пер. з англ. В.Горбатька]. – Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2011. 608 с
4. Гура Н. П., Бойко О. К. Жанрова своєрідність циклу романів про професора Ленгдона Дена Брауна. Вісник Маріупольського державного університету. Сергія: Філологія. 2014. Вип. 10. С. 21–27.
5. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англomовних перекладів української прози). Львів. Вид-во при Львів. Ун-ті, 1989. 216 с.

Кондратюк Я.О.

*Науковий керівник: кандидат філологічних наук,
доцент Зорницький А.В.*

**РЕДАГУВАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ НА
ОСНОВІ ТВОРІВ O.WILDE “THE HAPPY PRINCE AND OTHER
STORIES” І «ЩАСЛИВИЙ ПРИНЦ ТА ІНШІ КАЗКИ» У
ПЕРЕКЛАДІ І. КОРУНЦЯ**

Редагування перекладів художніх творів завжди лишалося однією з актуальних проблем у сучасній науці перекладознавства. Труднощі, що виникають під час редагування перекладів художніх текстів, обумовлені особливістю художнього стилю. Основою художніх творів є образність, а самий спосіб її вираження робить кожен твір унікальним. В. Коптілов підкреслює, що якісна передача мовних засобів, які створюють образність, має вирішальне значення для адекватного редагування перекладу художньої літератури. Згідно з його думкою, ідеальним перекладом художнього твору вважається той, що

передає ідейно-образну суть оригіналу через відображення його семантико-стилістичної структури [1, с. 5].

Перекладач І. Корунець розглядає авторські казки як автентичні твори, які повинні бути перекладені з дотриманням авторського стилю та образності. Він підкреслює, що редагування перекладу повинно максимально відповідати змісту оригіналу. Щодо адаптації тексту, він вважає її можливою лише для народних казок, а не для авторських [4, с. 73].

Особлива увага приділяється поглядам О. Селіванової та її класифікації перекладацьких замінів. Зазначено, що будь-який переклад завжди є формою трансформації у широкому сенсі. У вузькому розумінні ця трансформація включає в себе зміни в формі та змісті перекладного тексту з метою досягнення балансу інформації та прагматичного впливу на адресата порівняно з оригіналом. О. Селіванова підкреслює, що визначення критеріїв оцінки відповідності між оригіналом та редагуванням перекладу є важливим завданням, особливо враховуючи наявність різних установок редагування перекладу (універсалістської, етнокультурної, відчуженої) та різної мети редагування. [2, с. 201-202]

У денотативному плані відображення поняттєво-логічного ядра значення виявляє використання словникових еквівалентів із різним семантичним наповненням у мові редагування перекладу, яке актуалізується контекстом повідомлення.

Таким чином, під час проведення дослідження трансформацій у перекладі літературної казки Оскара Уайльда "Щасливий Принц" на українську мову, з основним акцентом на лексичних аспектах, було виявлено та проаналізовано формально-змістові трансформації з урахуванням прагматичного компоненту.

Пор.: *In the day time, I played with my companions in the garden* <...> [5]
//Цілими днями я розважався з друзями в саду <... > [4].

Англійське дієслово *to play* має декілька значень: 1) гратися, забавлятися, розважатися; 2) пускати в хід; 3) грати (у кіно); 4) давати виставу; 5) жартувати, розігрувати; 6) пурхати, гасати, танцювати та ін. [3].

Українські відповідники "розважатися" є синонімами й тлумачаться як "забавлятися, гратися" (про дітей) [4, с. 77], "веселитися, проводити час в якихось забавах, розвагах, потішатися чим-небудь" [3, с. 622]. Отже, у наведеному варіанті редагування перекладу вдало використана синонімічна трансформація.

Цікавим для аналізу є й такий приклад: *His hair is brown and crisp, and his lips are red as a pomegranate, and he has large and dreamy eyes* [5] //Його каштанове волосся в'ється кучерями, його вуста червоніють, мов гранати, а очі в нього великі й замріяні [4].

Переклад англійського атрибутива *brown* (коричневий, брунатний, бурий, смаглявий, засмаглий, а в українській культурі - карий (про очі), каштановий (про волосся)) [3] як каштановий (контекстуальний міжмовний синонім) вдалий з огляду на традицію опису зовнішності людини в українській культурі.

Редагування англійської лексеми *crisp* описовим зворотом в'ється кучерями привертає увагу, оскільки в англійській мові *crisp* - кучерявий, завитий; "*curly, wavy; also: having close stiff or wiry curls or waves*". Тлумачний словник української мови пропонує значення "витися" як "закручуватися кучерями або бути кучерявим (про волосся)" [3, с. 511], тобто в реченні, на наш погляд, з'явилася мовленнєва надмірність, або плеоназм.

Здійснення перекладу творів Оскара Уайльда "The Happy Prince and Other Stories" у перекладі І. Корунця є завданням, яке вимагає уважності та відданості від перекладача. Оптимальний результат досягається через ретельний аналіз кожного рядка, вибір точних слів та фраз, збереження структури та граматичної правильності. Важливо, щоб переклад відображав не лише поверхневий зміст, але й емоційну та художню сутність оригіналу.

Висновок на тему редагування перекладу включає оцінку точності передачі ідей, відповідність стилістичним особливостям мови при оформленні твору та загальний успіх у передачі атмосфери та інтонації оригіналу. Також можна зазначити, що важливо залучати досвідчених фахівців для перевірки та редагування перекладу, щоб досягти максимально точного та ефективного висловлення авторської ідеї у новій мові.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Коптілов В. Теорія і практика перекладу: навч. посіб. К.: Юніверс, 2002. 280 с. .
2. Селіванова О. Проблема диференціації перекладацьких трансформацій. Нова філологія. 2012. № 50. С. 201--208. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?.
3. Словник української мови: в 11 т. / АН УРСР, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні; гол. ред. і. Білодід. К.: Наукова думка, 1970-1980. - 11 т. URL: http://ukrlit.org/slovnyk/slovnyk_ukrainskoi_movy_v_11_tomakh.
4. Уайльд О. Щасливий Принц / переклад і. Корунця. URL: <https://www.ukrНb.com.ua/books-zl/printout.php?id=417&bookid=2>).
5. Wilde, O. The Happy Prince and Other Stories. URL: <https://www.questia.com/read/13657444/the-happy-prince-and-other-ales>

Костюк В. С.

*Науковий керівник: кандидат філологічних наук,
доцент Шугаєв А. В.*

АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ АМЕРИКАНСЬКИХ ТА БРИТАНСЬКИХ КУЛЬТУРНИХ РЕАЛІЙ З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Переклад реалій, або культурних виразів, з однієї мови на іншу є завданням, яке завжди набуває особливого значення, коли мови належать до різних культурних, історичних та соціальних контекстів. Українська мова, як і будь-яка інша, має свої власні унікальні особливості та культурні контексти, які роблять переклад реалій з англійської мови, особливо тих, що відносяться до США та Великобританії, досить важким завданням. У нашій розвідці ми розглянемо основні труднощі та аспекти перекладу реалій США та Великобританії на українську мову.

Переклад реалій США та Великобританії з англійської на українську мову може бути важким завданням через низку основних труднощів:

1. Культурні відмінності. Сполучені Штати та Велика Британія мають свої унікальні культурні особливості, терміни, події та вирази, які не завжди мають прямий аналог в українській культурі або мові. Перекладач повинен бути знайомий з цими культурними відмінностями та враховувати їх у перекладі.

2. Лексичні особливості. Існують різні слова та фрази, які використовуються в американській та британській англійській мові для опису одних і тих самих понять. Наприклад, "apartment" в американському варіанті англійської мови відповідає номену "квартира," а "flat" у британській англійській. Перекладач повинен обирати правильний еквівалент для українського перекладу.

3. Ідіоми. Англійська мова багата на ідіоми, які можуть бути важкі для перекладу, оскільки вони можуть не мати точних аналогів в українській мові. Наприклад, вираз "the ball is in your court" має специфічне значення, яке може бути неочевидним українському читачеві.

4. Терміни та назви установ і організацій. Кожна країна має свої унікальні установи та організації зі своїми власними назвами. Перекладач повинен відтворити ці назви так, щоб вони виглядали зрозуміло для українського аудитора.

5. Розбіжності у вимові та акценті. Вимова слів може різнитися між американською та британською англійською мовами. Це може вплинути на транскрипцію та фонетику українського перекладу.

6. Контекст та специфічність тексту. Важливо враховувати контекст тексту, оскільки терміни та вирази можуть мати різні значення в різних контекстах.

7. Адаптація до аудиторії. Перекладач повинен адаптувати переклад до цільової аудиторії, забезпечуючи зрозумілість та адекватність для українських читачів.

Усі ці труднощі вимагають від перекладача глибокого розуміння як англійської, так і української мови, а також культурних та соціальних контекстів.

Важливо зберігати точність та автентичність оригіналу, враховуючи всі особливості перекладу реалій США та Великобританії на українську мову.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Талан Н. І. Проблеми перекладу модальних дієслів з англійської на українську мову. *Alfred nobel university journal of philology*. 2020. Т. 20, [№ 2. С. 320–326] URL: <https://doi.org/10.32342/2523-4463-2020-2-20-34>
2. Марченко К. С. Труднощі перекладу умовного способу з англійської на українську мову : thesis. 2018. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/67306>
3. Профатило І. Особливості перекладу англійських фразеологічних одиниць з компонентом на позначення розумових здібностей людини на українську мову. *Integración de las ciencias fundamentales y aplicadas en el paradigma de la sociedad post-industrial / chair* Г. Лейцюсь. 2020. URL: <https://doi.org/10.36074/24.04.2020.v5.10>.

Костюченко А.В.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук,
доцент Пушкар Т.М.

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНА СКЛАДОВА АНГЛІЙСЬКИХ ТВОРІВ

Синтаксис є однією з основних галузей мовознавства, що вивчає структуру речень та способи організації мовних одиниць у мовленні. Класифікація синтаксичних засобів включає в себе виділення різних типів речень, структурних елементів та методів поєднання слів у складніші конструкції. Ці мовні одиниці є важливими для створення виразних текстів і виконують специфічні стилістичні функції, що впливають на сприйняття та розуміння текстів у художній літературі. Важливо зазначити, що синтаксичні конструкції самі по собі не є засобами вербалізації певної дискурсивної стратегії, але вони допомагають привернути увагу читача чи слухача до фрагмента мовлення за допомогою відхилень від звичайного синтаксичного структурування та емоційного

вираження. Це пов'язано з різними відносинами між стилістичними засобами та дискурсивними стратегіями [4, с. 22].

Серед синтаксичних одиниць-конструкцій виділяються словосполучення та речення [3, с. 55]. Вони виконують дві важливі функції у мові: забезпечують комунікативність та слугують інструментом для вираження думок. Речення впливає на структурні та семантичні особливості інших синтаксичних одиниць, таких як словосполучення та синтаксеми. Аналіз речення з різних точок зору і за різних методів дослідження допомагає краще розуміти природу мови [4, с. 23]. В англійській мові використовуються різноманітні структури речень для різних комунікативних потреб. Взаємодія синтаксичних структур включає в себе використання різних мовних одиниць, таких як фрази, речення, абзаци, а також засоби зв'язку для поширення інформації. Це дозволяє мовцям створювати складні висловлювання, виражати послідовність думок та розвивати розповідь чи аргументацію. При аналізі українських перекладів творів Оскара Уайльда виділяються різні синтаксичні структури:

Нульова трансформація: *She always takes her coffee black.* - Вона завжди п'є чорну каву.

Перестановка: *Sybil came in.* - Зайшла Сибіла.

Заміна: (*граматичного часу*). *I was just signing some letters* [2, с. 2]. - Підпишу листи – і все.

Додавання: *Is that a sufficient reason to ask him to launch?* - Ти вважаєш, цього досить, щоб запрошувати його на ланч?

Вилучення: *He comes from Lawrence and Humphreys* [2, с. 2]. - З фірми Лоуренса й Гамфрі.

Важливо зазначити, що ці перекладацькі прийоми частково доповнюють один одного та спрямовані на забезпечення оптимального способу передачі інформації з початкового тексту в форму, яка відповідає мовним і культурним особливостям перекладацької мови. Це також допомагає компенсувати неминучі втрати інформації, пов'язані з переформулюванням текст, коли здійснюється переклад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

- 1.Бондаренко О. Є. Функціонально-комунікативний потенціал односкладних речень у мові сучасних мас-медіа : дис. ... канд. філол. наук (д-ра філософії): 10.02.01. Суми — Дніпро, 2019. 239 с.
- 2.Івашкова О., Крилова Т. Синтаксичні трансформації на рівні речення в англо-українському перекладі роману С. Моема «Theatre». С.3. URL: <https://bit.ly/3miDAJd>
- 3.Кузьміна К.А. Трансформації номіналізації особових форм дієслова при перекладі з української мови на англійську. Мова і культура: Наукове видання. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго. 2003. Вип. 6. С. 221–230.
- 4.Лотоцька К. Стилїстика англійської мови: Навчальний посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008. 254 с.

Кулибаба В.О.

*Науковий керівник: кандидат педагогічних наук,
доцент Поліщук Л.П.*

ФУНКЦІЇ ВЛАСНИХ НАЗВ

Власні назви, тобто слова чи словосполучення спрямовані на позначення індивідуальних об'єктів, досліджують в різних галузях науки, зокрема в філософії, мовознавстві, історії та психології. Вони є невід'ємним компонентом передачі атмосфери та ідей, закладених в основі твору. Власні назви допомагають письменникам виразити їхній потенціал, створювати яскравих персонажів та неповторні світи [1].

Дослідження питання щодо функцій власних назв залишається все ще актуальним, оскільки, по-перше, деякі ономасти не дійшли єдності у своїх поглядах, тож цілісна класифікація відсутня, а по-друге, потрібно враховувати ряд вагомих методичних аспектів, зокрема і визначення ономастикону [2, с. 294]. Розглянемо одну із розгалужених класифікацій, в якій виділяють такі функції власних назв:

- 1) номінативна, яка є основною у мові, передає інформацію через однотипні засоби. Вказуючи на певний предмет, ця функція стає ідентифікатором предмета. У літературі ця функція поступається іншим у своїй першості, при цьому використання власних назв створює “квазіреальність”, передану вигаданими автором референтами – об'єктами та істотами, такими як люди (антропоніми: “*William Jones*”, “*Elizabeth Wilson*”), географічні об'єкти (топоніми: “*Narnia*” (Нарнія у “Лев, чаклунка та шафа” К. С. Льюїса), об'єкти духовної культури або ідеї (ідеоніми), тварини (зооніми: “*Hippogriff*”), об'єкти матеріальної культури (хремотоніми: “*Gold Dragons*” (Золоті дракони у серії книг “Пісня Льоду і Вогню”)), астрономічні об'єкти (астроніми: “*Tatooine's twin suns*” (Два сонця Татуїна у “Зоряних війнах”)), рослини (фітоніми) тощо;
- 2) характеризує відображає ознаки референта, які визначає за допомогою непрямой номінації об'єкта. Така номінація передає внутрішні аспекти об'єкта, що переважно не виражені у самому слові. Таким чином, завдяки нерозривному зв'язку власних назв та референта, ця функція слугує не лише для ідентифікації об'єкта, а і для подання його характеристик. Наприклад, музичний альбом “*Thriller*” Майкла Джексона, де назва альбому передає його жанр та атмосферу, вказуючи на емоційний вміст;
- 3) стилістична, яка поділяється на інформаційно-стилістичну та емоційно-стилістичну. Перша може містити соціальну чи ідеологічну інформацію, а друга зосереджена на емоційній реакції чи певній оцінці читача. У романі “Великий Гетсбі” Френсіс Скотт Фіцджеральд використовує власні назви, такі як “*Long Island*” і “*The Plaza Hotel*”, для створення атмосфери розкоші та елегантності;
- 4) завдяки текстотвірній функції, власні назви підтримують зв'язність та логічну послідовність тексту. Ця зв'язність передбачає внутрішню логіку тексту та базується на семантичному узгодженні слів, повторів

та стилістичних фігур. Система імен створює парадигму власних назв, при цьому інші засоби позначення героїв тексту належать до окремих груп поза цією парадигмою, оскільки кожне ім'я персонажа має асоціації з іншими частинами тексту. Онімичні засоби тексту та слова, що їх можна замінити, спільно допомагають в організації інформації в тексті;

- 5) локалізаційна відносить нас до певного історичного моменту чи місця, пов'язані з референтом. Іншим словами, ця функція дозволяє більш точно ідентифікувати об'єкт або особу в тексті і надає контексту просторовий аспект. Наприклад, *“Dubliners” by James Joyce* – назва вказує на географічне розташування оповідань у м. Дублін, Ірландія. Кожне оповідання в збірці досліджує різні аспекти життя в Дубліні, а назва допомагає визначити місце дії та місцевий контекст для оповідань;
- 6) деякі науковці виділяють соціологічну функцію, яка вказує на приналежність об'єкта до певного соціального середовища, його релігійні переконання чи етнічну ідентичність. Місто *“Harlem”* в Нью-Йорку є символом афроамериканської культури та історії в Сполучених Штатах. Ця власна назва відображає соціологічні аспекти, пов'язані з афроамериканською спільнотою, її боротьбою за гідність і культурним внеском.
- 7) естетична функція спрямована відповідно на естетичне задоволення. У музичних творах це досягається через асонанс, алітерацію і т.д. [3, с. 123].

Отже, всі ці функції власних назв дозволяють не лише ідентифікувати конкретні об'єкти. Вони є необхідним компонентом прагматики тексту та надають відповідним мовним одиницям прагматичний потенціал. А так як ономасти вносять нові та висловлюють сумніви щодо наявних класифікацій, це дослідження все ще варте уваги, зокрема для досягнення успішних результатів у мовознавчому, культурологічному та лінгвістичному аспектах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Власні назви (оніми) / Л. Т. Масенко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2005. URL: <https://esu.com.ua/article-35126> (дата звернення: 01.11.2023).
2. Калінкін В. М. Теоретичні основи поетичної ономастики: Дис. ... д-ра філол. н. Донецьк, 2000. 464 с.
3. Карпенко О.Ю. Функційне навантаження ідеонімів. Записки з ономастики. 2018. Вип. 21. С. 117–131.

Кульбіда А. Р.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,

доцент Вискушенко С. А.

СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ ТЕРМІНІВ ТУРИЗМУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ У КІНОФІЛЬМАХ

В епоху зростаючої глобалізації, мовний аспект стає ключовою складовою успіху у будь-якій сфері життя. Особливо важливою ця проблема стає в контексті поширення англійської мови на різні сфери діяльності та зростання інтересу до іноземної кінопродукції в Україні. У цьому контексті, переклад кінофільмів визначається як один із найбільш поширених напрямків для удосконалення перекладу з оригінальної мови на державну.

Адаптація фільмів для української аудиторії включає важливий етап – переклад термінів, що визначається як невід'ємна частина процесу локалізації. Цей процес передбачає не лише лінгвістичну трансформацію, але й глибоке розуміння контексту сцен і особливостей персонажів. Перекладачі повинні враховувати не лише лексичний аспект, а й виражати емоції та атмосферу оригіналу, намагаючись передати їх аутентично для української аудиторії.

При перекладі термінів перекладачу слід звертати увагу на такі компоненти як:

- Метафоричні значення (уникати вживання запозичень, які можуть бути незрозумілими для аудиторії).
- Еквівалентність (допомагає зберегти точність і відтворити задум авторів фільму).
- Адаптація (адаптувати терміни до українського культурного та мовного контексту).
- Аутентичність (зберегти їх оригінальну форму, коли це можливо).
- Інтертекстуальні зв'язки (якщо оригінальний фільм містить гумористичні або сатиричні назви, терміни або алюзії, перекладач повинен намагатися зберегти цей гумористичний ефект в українській версії).

Перекладачам важливо бути уважними до того, які терміни та вирази вже відомі та популярні серед української аудиторії, оскільки це сприяє збереженню зрозумілості та зв'язку з глядачами. На відомих термінах можна буде побудувати міцніше сприйняття контенту.

Очевидно, що в процесі перекладу існує необхідність у знаходженні балансу між збереженням автентичності оригіналу та адаптацією до регіональних та культурних особливостей української аудиторії. Захист оригінального сенсу та ідентичності фільму важливий, але також важливо, щоб переклад відповідав унікальним потребам та вподобанням глядачів в Україні.

Успішний переклад термінів у кінофільмах вимагає від перекладачів не лише майстерності в мовознавстві, але й чутливості до культурних контекстів. Такий підхід дозволяє створити переклад, який не лише точно передає сенс оригіналу, а й взаємодіє з глядачами, створюючи глибший емоційний зв'язок з фільмом.

Переклад термінів у кінофільмах на українську мову є надзвичайно важливою задачею, оскільки він вимагає не лише знань мови, але й розуміння

специфіки кінотермінології та культурних нюансів. Цей процес стає складнішим через наявність спеціалізованої лексики та фахових термінів.

Крім того, необхідно створити та унормувати термінологію туризму в українській мові, оскільки багато англомовних термінів ще не мають адекватного перекладу або такий переклад не є стандартним. Важливо враховувати структуру термінів, їхнє сполучення та контекст використання. Впровадження цих термінів українською мовою у кінематографі може значно сприяти популяризації туризму в Україні та полегшити розуміння інформації про туристичні послуги та місця відпочинку. Коректне використання термінів також покращить якість туристичних послуг та сприятиме розвитку туризму в Україні як індустрії.

Перекладачі частіше всього користуватися різними способами перекладу, такими як еквівалентний переклад, транскодування, калькування, вільний переклад та адаптація. Також, перекладач звертає увагу на структуру самих термінів, наприклад, однокомпонентні терміни, представлені іменниками, прикметниками або прислівниками. Багатоконпонентні терміни, представлені наступними конструкціями: Adj+N, N+N, V+N, N+Prep, Adj+Adj+N тощо.

Тому, саме ці способи допомагають відтворити англомовні туристичні терміни на українську мову та мають вагому значимість при адаптації іноземних фільмів для української аудиторії з ряду ключових причин. Це дозволяє глядачам легше розуміти сюжет і контекст фільму. З огляду на те, що не всі користувачі орієнтовані на англійські терміни, переклад допомагає їм більш повноцінно сприймати події, що відбуваються на екрані.

Важливим фактором є також аудиторія, для якої відбувається переклад. Культурні особливості та мовні відтінки грають важливу роль у забезпеченні зрозумілості та передачі атмосфери фільму. Таким чином, перекладач повинен враховувати потреби та смаки української аудиторії.

Успішний переклад англійських термінів українською мовою також залежить від використання сучасних технологій та ресурсів, які допомагають у виборі найкращих еквівалентів та забезпеченні вірності оригіналу.

Професіоналізм і досвід перекладача виявляються ключовими факторами в досягненні цього завдання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бідненко Н. П. Науково-технічний переклад з англійської мови. Дніпропетровськ: Дніпропетровський університет Альфреда Нобеля, 2014. 243 с.
2. Вискушенко С. А. Загальні особливості перекладу термінологічних одиниць. *Philology Science, Trends and Development Methods* : VIII Міжнар. наук.-практ. конф. : тези доповідей. Токіо, 2022. С. 220-223.
3. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу. Київ: Юніверс, 2003. 165 с.
4. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) : підручник 5-те вид., виправ. і допов. Вінниця : Нова Книга, 2017. 448 с.

Кулявик С.Й.

*Науковий керівник: кандидат філологічних наук,
доцент Полховська М.В.*

ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА США В АНГЛОМОВНОМУ КІНОДИСКУРСІ

Англійська мова вважається однією з основних мов світу завдяки своїй поширеності і використанню в різних сферах, таких як міжнародні відносини, наука, бізнес, медіа, інтернет та інші. Близько 20-25% населення світу розмовляє англійською на рівні рідної або другої мови. Важливо також підкреслити, що англійська мова використовується як друга мова в багатьох країнах і є мовою комунікації в міжнародних галузях. Незважаючи на те, що англійська є державною мовою у 6 країнах (Великій Британії, США, Австралії, Канаді, Новій Зеландії, Ірландії), при розмові у представників цих англомовних країн можуть виникнути лінгвістичні бар'єри.

Лінгвокультурологія – це галузь лінгвістики, яка досліджує взаємозв'язок між мовою і культурою, включаючи вплив культурних концепцій, цінностей, стереотипів та інших аспектів на мову. Вона вивчає, як культурні фактори відображаються у мові, і як мова в свою чергу відтворює культурні особливості та специфіку певного суспільства. Базові знання про мову не завжди допомагають у спілкуванні з іноземцями, потрібно бути обізнаним у їхніх традиціях та звичаях [1].

Привітання є важливою складовою спілкування у будь-якому культурному контексті. Воно може бути формальним або неформальним, що залежить від відносин між співрозмовниками. Англійське та американське привітання мають певні відмінності при вживанні. Британці дотримуються офіційного та ділового тону при спілкуванні, тоді як американці прямо та відкрито розмовляють, навіть у ділових ситуаціях [2].

Для прикладу візьмемо вітання американців та британців:

а) американські вітання:

(1) *How ya doin'* [3]?

(2) *How y'all doing* [3]?

(3) *Howdy, fellas* [3]?

б) британські вітання:

(1) *Good morning* [3]!

(2) *Hello* [3]!

(3) *Hey. How are you* [3]?

Британці вітаються більш стримано та використовують формальні вирази, в той час як американці дружельюбно та відкрито готові вести бесіду навіть з незнайомими людьми.

Невід'ємною складовою культури будь-якої нації є традиційна їжа та напої. Вони відіграють також важливу роль при спілкуванні осіб різних національностей, особливо під час ділових зустрічей. Для висловлення поваги, кращого взаєморозуміння потрібно знати чим краще пригостити іноземця.

Проаналізуємо для прикладу розмову американця та британки з американського серіалу “Тед Лассо”:

Rebecca Welton: Can I get you something to drink?

Ted Lasso: Yes, please...mochaccino, frappuccino. Any coffee thing, as long as I can't taste a hint of coffee, is good.

Rebecca Welton: How do you take your tea?

Ted Lasso: Well usually I take it right back to the counter cause someone's made a horrible mistake. But, when in Rome, right?

Ted Lasso: You know, I always figured that tea was just gonna taste like hot brown water. And you know what? I was right. Yeah, it's horrible. No, thank you.

Rebecca Welton: Welcome to England [3].

Для створення позитивного враження на американця, британка Ребекка Велтон пропонує щось випити, як вияв гостинності та поваги. Американець Тед Лассо висловлює свої уподобання щодо кавових напоїв, але готовий випити будь-яку каву, в якій не відчувається гіркий смак кави. Це вказує на популярність в США різноманітних кавових напоїв, в які часто добавляють різні інгредієнти, насамперед сироп, молоко та інше. Відразу спостерігаємо відкритість та прямолінійність американців: Лассо жартує про своє ставлення до чаю (“жахлива помилка”), але каже доволі відому приказку – “коли ти у Римі, то роби як римляни”, підкреслюючи, що готовий адаптуватись до місцевих звичаїв. Знову помічаємо відвертість чоловіка після того як йому не сподобався смак чаю, а жінка вітає його в Англії, демонструючи легкий гумористичний характер розмови.

Цей діалог показує як гумор може використовуватись для висміювання стереотипів та відмінностей між культурами Америки та Великої Британії. Обізнаність у лінгвокультурних особливостях країн є важливою для успішного міжкультурного спілкування та взаєморозуміння. Це стосується не лише мовних аспектів, а й культурних традицій, звичаїв, норм поведінки та сприйняття світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Загнітко А.П., Богданова І.В. Лінгвокультурологія: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 3-є вид., перероб. і доп. Вінниця. 2017. 287 с.
2. Матузкова О.П. Лінгвокультура та переклад: моногр. Одеса. 2022. 226 с.
3. [URL:https://tv.apple.com/ua/show/tedlasso/umc.cmc.vtoh0mn0xn7t3c643xqonfzy](https://tv.apple.com/ua/show/tedlasso/umc.cmc.vtoh0mn0xn7t3c643xqonfzy)

Лех І. А.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,

доцент Кодубовська О.О.

ВІДТВОРЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ЛЕКСИКИ У СЕРІАЛІ “HOW TO GET AWAY WITH MURDER” УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Детективні серіали сьогодні перебувають на піку своєї популярності, оскільки вони пропонують глядачам складні зав'язки і загадки, які спонукають до аналізу та вивчення деталей. Ця психологічна цікавість впливає із природної бажання людини розгадувати таємниці. Одним із найпопулярніших детективних серіалів останніх років є “How to get away with murder” від Netflix. З метою створення правдоподібного детективного дискурсу у ньому вживається велика кількість юридичної лексики. При перекладі серіалу українською мовою постає необхідність адекватного її перекладу з метою якомога точнішого відтворення оригінального детективного дискурсу.

Переклад юридичної лексики у серіалі “How to get away with murder” відбувається різними способами. Насамперед, це пошук еквівалента – стратегія, яка полягає в пошуку українських словникових відповідників до вихідних лексем: *murder*[2] – *вбивство*[3], *murderer*[2] – *вбивця*[3], *inquest*[2] – *розслідування*[3], *weapon*[2] – *зброя*[3], *justice*[2] – *правосуддя*[3], *dispense justice*[2] – *утвердження справедливості*.[3]

Компенсація – це стратегія, за якої контекстуально замінюють юридичну лексику, проте оригінальний зміст при цьому зберігається [1], наприклад: *body*[2] – *труп*[3], *sustained*[2] – *протест не підтриманий*[3], *closing argument*[2] – *доказу*[3].

Конкретизація – стратегія, за якої зміст оригінальних лексем при перекладі дещо змінюється, а саме конкретизується їхнє значення [5], наприклад: *probative*[2] – *допустимо*[3], *to indict*[2] – *винести рішення*[3], *criminal record*[2] – *досьє*[3].

Генералізація – стратегія, за якої оригінальне значення слова узагальнюється [1], наприклад: *assassin*[2] – *вбивця*[3] (*assassin* в перекладі з англійської означає *вбивця політичного чи громадського діяча* [4], тому на відміну від українського слова *вбивця*, яке означає будь-якого вбивцю, має вужче значення).

У деяких випадках в перекладі юридичної лексики серіалу зустрічається транскрибування: *kidnapping*[2] – *кіднепінг*[3].

Здійснений аналіз англо-українського перекладу юридичної лексики у серіалі “How to get away with murder” засвідчує, що труднощі перекладу юридичної лексики у серіалі можуть виникнути з кількох причин. По-перше, це потреба точності і відповідності термінології, оскільки дійсні правові терміни мають точні визначення і значення. Невірний переклад може призвести до непорозумінь та неправильного відтворення ситуацій. По-друге, в юридичному контексті закони, правила і процедури можуть значно відрізнятись в різних країнах. Тому перекладач повинен враховувати специфіку місцевого законодавства і локалізувати терміни відповідно. По-третє, деякі юридичні терміни можуть мати кілька синонімів або варіацій у використанні в різних юридичних системах. Перекладач повинен вибрати належний термін у конкретному контексті.

Усі ці труднощі вимагають від перекладача великої професійності та знань в галузі юридичної лексики. Точний та відповідний переклад юридичних термінів важливий для збереження точності та правової вірності в контексті

сюжету серіалу. Подальшу перспективу розвідки вбачаємо в порівняльному аналізі способів перекладу юридичної лексики українською та німецькою мовами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Карабан В. І. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську. [укр./англ.]: навч. посіб. для ВНЗ. Вінниця: Нова Книга, 2003. 605 с.
2. How to Get Away with Murder. Full transcript. URL: <https://transcripts.foreverdreaming.org/viewforum.php?f=188>
3. Як уникнути покарання за вбивство: серіал. URL: https://uakino.club/series/detective_series/6342-yak-uniknuti-pokarannya-za-vbivstvo.html
4. Merriam-Webster dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/term>
5. Serban A. Audiovisual Translation in Close-Up: Practical and Theoretical Approaches / A. Serban, A. Matamala, J.-M. Lavaur. Bern : Peter Lang, 2012. 320 p.

Мартинюк О. В.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,

доцент Зорницький А.В.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ БІБЛІЙНИХ ТА РЕЛІГІЙНИХ МЕТАФОР УКРАЇНСЬКИМИ ПЕРЕКЛАДАЧАМИ

Переклад біблійних та релігійних метафор характеризується певними особливостями та складнощами. Ускладнюючим фактором у випадку перекладу біблійних та релігійних метафор є їхнє лексичне наповнення.

На додаток до метафоричного значення, біблійні та релігійні метафори включають в себе й такі специфічні групи лексики:

- ритуалізми;

- архаїчні елементи;
- використання фразеологічних виразів;
- використання клішованих виразів.

А. Тізелтон виокремлює наступні лексичні особливості релігійного дискурсу:

- релігійні терміни;
- релігійні референти;
- терміни, які менш явно є «релігійними»;
- архаїзми;
- власні назви;
- реалії [1, с. 139-160].

Дослідник зазначає, що існує безліч концентричних кіл, центр яких утворений відносно невеликим набором релігійних термінів (God, baptise, sin), які функціонують як певні маркери реєстра. Інше, проміжне поле, утворене за допомогою лексичних одиниць більш загального вжитку (love, truth, fellowship), які, проте, зазнають специфічного зсуву в інтенції; релігійний вимір сенсу, який передається через релігійну практику в співтоваристві віруючих. Останнє, більш широке коло, охоплює «звичайні» лексичні одиниці, найбільш часто вживані за межами релігійного словника для позначення об'єктів, станів і відносини, але які також можуть бути застосовані «незвичайним» чином до релігійного або божественного референта: vines, Father, rock of ages, shepherd, kingdom.

Утворення нових значень зумовлене релігійною традицією, проте процес, за допомогою якого повсякденні предмети «приймаються» в релігійну мову, все ще активний у сучасному релігійному дискурсі [2, с. 66-71]. Врешті-решт, існує зовнішня межа релігійного словника, який включає в себе нерелігійні терміни, але які мають певне відношення до релігійної діяльності та її об'єктів (monk, presbyter, altar, matins, incense, nave).

Консервативний характер релігійної мови неминуче впливає на вибір перекладача, з огляду на те, що ряд слів і значень, зникаючих або зниклих з мови, тут зберігається або з'являється зі значно іншим ступенем частотності (*behold, abide, covetousness, betray, degree (in Psalm of degrees), fowls, dwell, everlasting*). Так, перед перекладачем постає вибір обрати лексичну одиницю для перекладу не тільки сенсу метафори, але й термінології, архаїзмів, засобами, якими вона передана. Також, до складнощів перекладу біблійних та релігійних метафор можна віднести і семантичне навантаження таких метафор.

Так, приклади синонімії і словосполучення релігійного дискурсу відрізняються від тих, якими користуються в звичайному вжитку: “**Father in heaven**” не може бути перефразоване, як “**Daddy in the sky**”; та Бог “**dwells**”, проте не “**lives**”. І навіть такий, здавалося б, простий прийменник, як “**in**”, не завжди є антонімом прийменника “**out**”, як це було б у звичайному використанні [3, с. 262-266].

На додаток до тих словосполучень, які обумовлені Біблією (*Heart and soul, King of Kings, Valley of the Shadow of Death*), релігійний контекст також пояснює ряд словосполучень, які поза ним можуть здатися несподіваними або навіть дивними: поєднання *precious + death* відноситься до спокутної сили жертви Христа; тоді як *eat + body and drink + blood* не має канібалістичних конотацій, але відноситься до кореневої метафори [4, с.272-280].

Всі ці та багато інших аспектів перекладач має враховувати в ході здійснення перекладу біблійних та релігійних метафор, та безумовно, має володіти широким спектром знань щодо біблійної лексики, біблійних історій, на яких часто засновано глибоке значення метафор, яке може бути експліковане лише за умови знання біблійних текстів. Крім того, перекладач повинен володіти інформацією про релігійні обряди різних конфесій, оскільки їх назви чи процеси також можуть впливати на формування метафор. Отже, переклад біблійних та релігійних метафор є

особливо складною та специфічною сферою для перекладача. Для виконання успішного перекладу в цьому контексті необхідно, щоб перекладач мав глибокі фонові знання та був ознайомлений із релігійною сферою та текстами Біблії, написаних не лише іноземною, але й рідною мовою.

Розглянемо також і особливості перекладу метафор Маргарет Етвуд «Розповідь Служниці». Так, було виокремлено такі способи перекладу біблійних та релігійних метафор:

- еквівалентний переклад;
- перекладацький коментар;
- лексична заміна;
- антонімічний переклад;
- граматична заміна;
- перестановки;
- метафоричний аналог;
- емпатизація
- нейтралізація
- генералізація.

Розглянемо приклади.

- еквівалентний переклад:

1. *The Angels stood outside it with their backs to us.* [6] - **Янголи** стояли за ним, спинами до нас. [5]

Так, біблійні істоти *Angels* було відтворено за допомогою еквівалентного перекладу – Янголи.

2. *She puts on the veil to go outside, but nobody much cares who sees the face of a Martha* [6]. - Виходячи на вулицю, Рита теж одягає серпанок, але нікого не хвилює, чи побачить хто обличчя **Марфи** [5].

Ім'я біблійної героїні Марфи було відтворено за допомогою еквіваленту: **Martha**.

- перекладацький коментар:

3. *Our first stop is at a store with another wooden sign: three eggs, a bee, a cow. Milk and Honey* [6]. - Перша зупинка біля крамниці з іншою дерев'яною вивіскою: три яйця, бджола, корова. «Молоко і мед»¹. [5]

¹ «І Я зійшов, щоб визволити його з єгипетської руки та щоб вивести його з цього краю до Краю доброго й широкого, до Краю, що тече молоком та медом...». (Вихід 3:8)

Для переклади метафори, перекладач застосовує еквівалентний переклад, та подає перекладацький коментар внизу сторінки, з метою пояснення читачеві сутності метафори та надання посилання на біблійний текст.

4. *Next we go into All Flesh, which is marked by a large wooden pork chop hanging from two chains.* [6] - Далі ми йдемо у «**Всяку плоть**»¹, відзначену великою дерев'яною відбивною, що звисає з двох ланцюгів.

¹ «Вся плоть — зелена трава, і вся їхня любляча доброта — як польова квітка» (Книга Ісаї 40:6).

З метою адекватного перекладу метафори, перекладач використовує еквівалентний переклад, та подає перекладацький коментар, з метою пояснення читачеві сутності метафори та надання посилання на біблійний текст.

- лексична заміна:

5. *They also serve who only stand and wait.* [6] - У його **ярмі** й ті, що стали й ждуть», — казала Тімка Лідія. [5]

В прикладі було застосовано лексичну заміну при перекладі метафори. Так, лексичну одиницю **serve** було відтворено за допомогою лексеми **ярмі**. - антонімічний переклад:

6. *Some of you are shallow-rooted.* [6] - Деякі з вас **не мають коренів**. [5]

В даному уривку був застосований антонімічний переклад метафори, з огляду на те, що стверджувальне значення було відтворене за допомогою заперечного.

- граматична заміна:

7. *“Blessed be the fruit,” she says to me, the accepted greeting among us.* [6] - *Вона саме та. - Благословенний плід¹, - вітається зі мною жінка усталеними поміж нас словами.* [5]

¹ «Благословенна Ти між жонами, і благословенний Плід утроби твоєї» (Євангеліє від Луки 1:42).

В прикладі, окрім перекладацького коментаря, була застосована граматична заміна, і дієслово **blessed** було відтворено за допомогою прикметника **благословенна**.

- перестановки:

8. *The store has a huge wooden sign outside it, in the shape of a golden lily; Lilies of the Field, it's called* [6]. - *Біля крамниці - величезна дерев'яна вивіска у формі золотої лілії: крамниця зветься «Польові Лілеї»* [5].

Як демонструє приклад, окрім перекладацького коментаря, застосовано трансформацію перестановки, з огляду на те, що порядок слів було змінено при перекладі.

9. *The football stadium is that way too, where they hold the Men's Salvaging.* [6] - *Футбольний стадіон теж поряд, там проводяться Спасіння для чоловіків* [5].

В даному прикладі було використано трансформацію перестановки, тобто зміна порядку слів.

- метафоричний аналог:

10. *Joy to the world, rare enough these days* [6]. - *Радуйся, свіме¹, це нині нечасто буває.* [5]

¹ Назва євангельського гімну 1719 року.

У прикладі було застосовано метафоричний аналог, з огляду на те, що при перекладі було використано аналогічний варіант метафори, який проте не передає дослівно метафору оригіналу, але відтворює сенс.

- генералізація:

11. *She also said, Not all of you will **make it through*** [6]. - *Не всі з вас **проб'ються*** [5].

Приклад демонструє застосування трансформації генералізації, з огляду на те, що словосполучення **make it through** було узагальнено.

- калькування:

12. *The fruit of the womb* [6]. - *Плід утроби* [5].

В прикладі було застосовано таку трансформацію, як калька, «**fruit of the womb**», перекладено точним відтворенням слів.

- нейтралізація:

13. *God knows what he's wearing* [6]. - *Він вбраний у **бозна-що*** [5].

Цей приклад демонструє нейтралізацію, оскільки «**God**» було перекладено, як «**бозна-що**», нейтралізуючи «божественну» конотоцію.

Таким чином, можна зробити висновок, що під час перекладу біблійних та релігійних метафор в творчості Маргарет Етвуд, для якісного перекладу українські перекладачі використовували різні види трансформацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Колоїз Ж. В. Проект українського «Словника прецедентних феноменів». Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. 2017. Вип. 16. С. 139–160. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhSt_2017_16_18
2. Конєва М.З. Переклад фразеологічних одиниць у художньому тексті. Науковий вісник Херсонського державного університету. Вип. 5. 2018. С. 66-71

3. Приходько В.Б. Інтертекстуальність як проблема перекладу. Вісник Дніпропетровського університету ім. Альфреда Нобеля. 2017. № 13. С. 262-266.
4. Ребрій О. В., Тащенко Г. В. Прецедентні імена як проблема літературного перекладу. Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Іноземна філологія. 2015. Вип. 81. С. 272–280.
5. Етвуд М. Оповідь Служниці / пер. з англ. О. Оксенич. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Etvud_Marharet/Opovid_Sluzhnytsi.pdf?
6. Atwood M. The Handmaid's Tale. URL: <https://icmotrospaises.files.wordpress.com/2016/07/the-handmaids-tale-margaret-atwood.pdf>

Матвійчук К.Ю.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,

доцент Поліщук Л. П.

СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ

НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИХ ПЕРЕКЛАДІВ

В сучасній епоці недостатньо досліджено труднощі, які виникають у зв'язку з стилістичними проблемами перекладу науково-популярних текстів. Це може призвести до зіткнення з численними труднощами, які ускладнюватимуть роботу перекладача або вченого. Тому вивчення та глибокий аналіз цієї проблематики є необхідним для подальшого вдосконалення.

У наш час існують виклики, пов'язані з проблемами перекладу науково-технічних текстів, які вимагають вирішення стилістичних та жанрових проблем. Сучасна наука виконує важливу роль у суспільстві, надаючи систематизовані об'єктивні знання про світ. Вона є необхідною складовою духовної культури суспільства. З розвитком науки з'являється науковий стиль, який використовується для передачі результатів наукових та дослідницьких

досліджень. Його метою є пояснення, тлумачення та повідомлення про досягнуті наукові результати та відкриття. Науковий стиль - функціональний різновид літературної мови, що обслуговує сферу і потреби науки [3, с.23]. У зв'язку з цим деякі дослідники характеризують науковопопулярний підстиль як певну суміш елементів наукового, розмовного та публіцистичного стилів, а в деяких випадках й стилю художньої літератури [2, с.115].

Науково-популярний текст відрізняється від наукового стилю тим, що його основними характеристиками є інформативність, точність, ясність і логічність, а також приватна спрямованість на певний тип читача. Оскільки читач не є фахівцем у даній галузі знань, інформація повинна бути представлена в доступній і цікавій науковій формі [1, с.235]. Тому вимоги до науково-популярного тексту включають наукову глибину, цікавість і доступність. Автор повинен адаптувати текст так, щоб він був зрозумілий для адресата [4, с.123]. У процесі популяризації наукового знання автор застосовує тактику адаптації свого рівня знань до рівня знань передбачуваного читача, щоб зробити текст максимально зрозумілим для адресата.

Основними прагматичними функціями науково-популярного тексту, що детермінують його основні мовні особливості, є функція залучення уваги і встановлення контакту між адресантом та адресатом. З цією функцією в науковопопулярному дискурсі стикаються стилістичні прийоми і виразні засоби мови, які використовуються для створення комунікації між комунікантами. Саме стилістичні прийоми виокремлюють науково-популярний підстиль, саме цим привертаючи увагу реципієнтів [3, с.104].

У науково-популярному стилі часто використовуються розмовна лексика і вирази, що додають тексту більшої виразності, малюнковості та емоційності. Також характерною особливістю такого стилю є використання фразеологізмів, прислів'їв та приказок.

У процесі перекладу часто виявляється неможливим використати значення слів і словосполучень, які пропонуються у словнику, часто виникає потреба у відступі від системних еквівалентів, тобто виникає потреба у перекладацьких

трансформаціях. Проблема перекладацьких трансформацій є однією з найактуальніших у сучасному перекладознавстві.

За визначенням, поданим у лінгвістичній енциклопедії О.О. Селіванової, трансформація – основа більшості прийомів перекладу, яка полягає в зміні формальних (лексичні або граматичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, призначеної для передачі [5, с. 536]. Взагалі цей термін використовується у багатьох галузях мовознавства і має безліч різноманітних визначень. Загалом перекладацькі трансформації можна вважати міжмовними перетвореннями, перебудовою вихідного тексту або заміною його елементів задля досягнення перекладацької адекватності та еквівалентності. Основними характерними рисами перекладацьких трансформацій є міжмовний характер та цілеспрямованість на досягнення адекватності перекладу.

Переклад – творчий процес, а перекладацькі трансформації спрямовані не лише на аналіз відношення між одиницями мов оригіналу та перекладу, а й на досягнення еквівалентності перекладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. 1.Мацько Л. І., Сидоренко О. М. Стилїстика української мови: Підручник за ред. Л. І. Мацько. К.: Вища шк., 2003. 462 с.
2. 2.Селігей П. О. Світло і тіні наукового стилю. Українська мова. 2016. 627 с.
3. 3.Семенов О. М. Культура наукової української мови: Навч. посіб./ О. М. Семенов. К.: Академія, 2010. 213 с.
4. 4.Федоренко С. В. Міжкультурний аспект перекладу наукової літератури. Філол. трактати . 2012. № 1. С. 123-125.
5. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2011. 844 с.

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ СТРАТЕГІЙ ПЕРЕКЛАДУ СЛЕНГУ В УКРАЇНСЬКИХ ВЕРСІЯХ ГОЛЛІВУДСЬКИХ ФІЛЬМІВ

Сленг - це розмовний, неформальний стиль мови, який часто використовується в молодіжному середовищі. За визначенням з короткого тлумачного словника лінгвістичних термінів [2, с.224], сленг є одним із видів соціолектів, які використовуються певними соціальними групами. Він характеризується використанням жаргонних слів і виразів, а також порушенням норм літературної мови. Сленг може бути досить складним для перекладу, оскільки він часто має багатозначний характер і може бути зрозумілим лише в певному контексті [3, с. 280].

У голлівудських фільмах сленг часто використовується для створення атмосфери реалістичності та справжності комунікації [4, с. 320]. Однак переклад сленгу в українських версіях цих фільмів може бути непростою задачею [1].

Зазначимо, що ця стаття є оцінкою ефективності різних стратегій перекладу сленгу в українських версіях голлівудських фільмів.

Для проведення дослідження було обрано 3 голлівудських фільми, а саме “Вовк з Уолл-стріт” [7], “Будинок з паранормальними явищами 2” [5] та “Патрік” [6], які були перекладені українською мовою. У кожному фільмі було виявлено та проаналізовано використання сленгу. Далі було виділено та описано різні стратегії перекладу сленгу, які були використані в українських версіях фільмів.

За результатом зауважемо, що у дослідженні було виявлено такі основні стратегії перекладу сленгу в українських версіях голлівудських фільмів:

Переклад за змістом: ця стратегія полягає в тому, що сленговий вираз перекладається на українську мову так, щоб зберегти його основний зміст.

Переклад за аналогією: ця стратегія полягає в тому, що сленговий вираз перекладається на українську мову за аналогією з іншим сленговим виразом,

який має аналогічний зміст. Заміна сленгового слова або виразу літературним аналогом: ця стратегія полягає в тому, що сленговий вираз замінюється на літературний аналог, який має схоже значення. Вилучення сленгового слова або виразу: ця стратегія полягає в тому, що сленговий вираз просто вилучається з перекладу.

Було встановлено, що найбільш поширеною стратегією перекладу сленгу в українських версіях голлівудських фільмів є переклад за змістом. Ця стратегія дозволяє зберегти основний зміст сленгового висловлювання, але може призвести до втрати його емоційної складової. Для прикладу візьмемо фільм "Вовк з Уолл-стріт" [7] один із персонажів, Джордан Белфорт, може сказати: "I'm so pumped - Я такий натхненний". У українській версії фільму цей вираз перекладається як: "Я такий захоплений". Бачимо, що вираз "pumped" перекладається як "захоплений" - це є точний переклад, який передає зміст оригіналу мови та відповідає емоційним особливостям обох мов.

Також широко застосовується стратегія перекладу за аналогією. Ця стратегія дозволяє зберегти емоційну складову сленгового висловлювання, але може бути складною для реалізації, якщо не існує аналогічного сленгового висловлювання в українській мові. У фільмі "Будинок з паранормальними явищами 2" [5] один із персонажів, Крістофер Маккінлі, може сказати: "This is so lame - Це так нудно". У українській версії фільму цей вираз перекладається як: "Це так нудотно". Тут також бачимо, що переклад є точним та відображає емоційну складову оригіналу.

Стратегія заміни сленгового слова або виразу літературним аналогом застосовується в тих випадках, коли сленговий вираз має негативне або образливе значення. Ця стратегія дозволяє зробити переклад більш прийнятним для української аудиторії. Для прикладу візьмемо вислів з фільму "Патрік" [6] де один із персонажів, Патрік, може сказати: "I'm so down - Мені так сумно". У українській версії цього фільму цей вираз перекладається як: "Я такий розчарований". Слово "down" може перекладатися як "сумно або пригнічений",

але ми бачимо приклад заміни сленгового слова "down" в перекладі на українську версію фільму як "розчарований".

Ще виділемо стратегію вилучення сленгового слова або виразу. Вона застосовується в тих випадках, коли сленговий вираз є маловідомим або не має аналога в українській мові. Ця стратегія може призвести до втрати інформації, але може бути єдиною можливістю для перекладу сленгового висловлювання. Розглянемо ще вислів одного із персонажів фільму "Вовк з Уолл-стріт" [7], Джордана Белфорта: "That's so tight - Це так круто". У українській версії цей вираз перекладається як: "Це так класно". У цьому випадку перекладач вибрав стратегію вилучення сленгового слова "tight". Цей вислів не має прямого аналогу в українській мові, і його переклад як "класно" є досить точним та може бути досить доречним щоб передати емоції мови оригіналу.

На останок додамо, що різні стратегії перекладу сленгу мають свої переваги та недоліки. Вибір оптимальної стратегії залежить від конкретних обставин перекладу, а також від особистих уподобань та навичок перекладача.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Борисенко Н. Д., Садловська О. С. Відтворення англомовних реалій в українському кіноперекладі. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки. 2018. Вип. 1 (87). с. 48–52.
2. Єрмоленко С., Бибик С., Тодор О. Українська мова: Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. Київ: Либідь, 2001. с.224.
3. Крижанівська К. В. Сленгізація як мовний процес: монографія. Київ: Видавничий дім "Академія", 2016. с. 280.
4. Скрипник Л. Г. Культурно-мовні аспекти перекладу: монографія. Київ: Видавничий дім "Академія", 2022. с. 320.

5. A HAUNTED HOUSE 2. Michael Tiddes. Global Road Entertainment. 2014
URL: <https://megogo.net/ua/view/1246791-budinok-z-paranormalnimi-yavishchami-2.html> (дата звернення: 09.11.2023).
6. PATRICK. Mandie Fletcher. Walt Disney Studios Motion Pictures. 2018 URL:
<https://megogo.net/ua/view/4038891-patrik.html> (дата звернення: 09.11.2023).
7. THE WOLF OF WALL STREET. Martin Scorsese. Universal Pictures. 2013
URL: <https://megogo.net/ua/view/1334681-vovk-z-uoll-strit.html> (дата звернення: 09.11.2023).

Нацевич О. С.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,

доцент Вискушенко С. А.

ЗАГАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО ВІДТВОРЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕРМІНІВ

Життя в умовах кризових ситуацій значно впливає на усі сфери функціонування населення. Для підтримки та розвитку багатьох галузей необхідна певна адаптація. Цьому сприяє постійний прогресивний розвиток економічних міжнародних відносин з іншими країнами. Враховуючи цей аспект, ми повинні максимально сприяти повноцінному удосконаленню усіх етапів, які пов'язані з процесом подальшої співпраці.

Першочерговою та фундаментальною стадією у розвитку кооперації є взаєморозуміння, якому сприяє доцільний, раціональний та еквівалентний переклад термінології економічної сфери.

Перекладач, який здійснює міжмовні трансформації зазначеної галузі, повинен враховувати чимало нюансів, пов'язаних з вихідною інформацією, адже вона повинна бути доступна для сприйняття реципієнтом і в повному обсязі описувати ситуації та дії, які вже наявні або відбуватимуться. Основне завдання, яке повинне виконуватися для успішного взаємодіяння є досягнення

максимальної адекватності. Якісний переклад надасть змогу усім фахівцям обох сторін зрозуміти один одного.

Перекладачу слід відповідально віднестися й до збереження оригінальної структури та змісту при відтворенні економічних термінів, адже взаємодія у відповідній галузі є складним явищем, тим паче на міжнародному рівні. Іноземні країни у своїй діяльності досить часто керуються своїми національними стандартами та нормативно-правовими актами з якими обов'язково необхідно ознайомитись при перекладі, враховуючи форму та тип співпраці.

Задля відтворення економічної термінології фахові перекладачі застосовують необхідні перекладацькі трансформації. Саме переклад цієї галузі є досить особливим, адже повинен забезпечувати точну відповідність, при цьому враховувати усі відмінності, які можуть бути присутні та різні реалії в економічній сфері партнерів. До основних аспектів, які можуть відрізнитися при здійсненні трансформацій можна віднести: стиль, функціональні особливості та жанр. Сучасні економічні документи можуть бути великі за обсягом, достатньо інформативні та містити в собі надзвичайно велику кількість вузькоспеціалізованої термінології, яка в свою чергу може бути запозиченою з інших мов, містити фразеологізми, метафори та бути недостатньо адаптованою для іншої країни. У даному випадку цілісність та змістовність інформації може бути ще й не послідовною. Перекладачеві у цьому разі слід дотримуватися вимог щодо точності, конкретики, стислості, ясності та експресивності, що цілком вплине на свідомість сприймача вихідного тексту.

Ще однією, не менш важливою проблемою є те, що досить часто економічні терміни можуть бути не одним словом, а словосполученням, в якому нарізно кожне слово має своє значення, а в суцільному розумінні його дефініція набуває зовсім іншого змісту і впливає на загальний сенс. До аналогічної проблематики можна віднести і словосполучення з чітко визначеним значенням, тобто сталі вирази. В таких ситуаціях, слід застосувати метод пошуку схожого за значенням виразу мовою перекладу.

При перекладі безеквівалентної лексики, тобто слів та виразів, які відображають реалії життя і перекладач не може знайти для них відповідник у мові перекладу, слід пам'ятати про такі прийоми та способи як пошук слова, що має близьке до вихідного тексту значення або ж транскодування, калькування чи описовий переклад (це надасть змогу максимального зрозуміти суть); при здійсненні перекладу назв організацій та підприємств зазвичай використовують також транскодування.

Перекладач повинен реально оцінювати усю вагомість висвітлення кожної деталі, яка є у вихідному тексті, рівень своєї обізнаності та компетентності (сюди можна віднести оперування загальними відомостями щодо економічної галузі та її розвитку, ознайомленість з законодавчою базою, яка регулює дані процеси та інше), за необхідності фахівцем може бути використана додаткова література у вигляді довідників.

Таким чином, правильний переклад економічних термінів з англійської на українську мову вимагає глибокого розуміння обох мовних систем і контексту, в якому вони використовуються. Для досягнення максимальної точності в перекладі, перекладачі застосовують різні трансформації. Зрозуміло, що відтворення економічних термінів має бути точним і чітким, оскільки помилковий переклад може призвести до непорозумінь й навіть фінансових втрат. Перекладацькі трансформації грають ключову роль у забезпеченні якості перекладу економічної інформації для української аудиторії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Вискушенко С. А. Загальні особливості перекладу термінологічних одиниць. *Philology Science, Trends and Development Methods : VIII Міжнар. наук.-практ. конф. : тези доповідей*. Токіо, 2022. С. 220-223.
2. Бідненко Н. П. Науково-технічний переклад з англійської мови. Дніпропетровськ: Дніпропетровський університет Альфреда Нобеля, 2014. 243 с.

3. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.
4. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу. Київ: Юніверс, 2003. 165 с.

Нехаєнко К.О.

*Науковий керівник: кандидат філологічних наук,
доцент Кодубовська О.О*

ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ ПЕРЕКЛАДУ РЕАЛІЙ ТЕЛЕСЕРІАЛУ “DOWNTON ABBEY” УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Переклад фільмів, який належить до аудіовізуального перекладу, є багатообіцяючою галуззю дослідження, де нелінгвістичні фактори мають вирішальне значення. Це пов'язано з тим, що фільми несуть у собі культурні нюанси, цінності та традиції культури-джерела, які можуть бути незнайомі широкій аудиторії. Метою перекладу фільмів є не лише передача діалогів персонажів цільовою мовою, але й адаптація їхнього культурного контексту для сприйняття аудиторією [4, с. 2]. Це вимагає підходу, орієнтованого на прагматичну адаптацію, відповідно до принципів комунікативної теорії перекладу, яка спрямована на точне відтворення прагматичних аспектів оригінального тексту в перекладі. В ідеалі, як оригінал, так і переклад повинні мати однаковий вплив на глядачів, хоча досягти цього досить складно, особливо коли вихідний текст містить культурно-специфічну інформацію [2, с. 7].

Культурна асиметрія між вихідною та цільовою культурами є важливим фактором у кіноперекладі, і це проявляється через “реалії” – лексичні терміни, що позначають унікальні культурні явища, характерні для однієї культури і відсутні в інших. Ці реалії є невід'ємною частиною соціально-історичного та національно-культурного контексту і несуть етнокультурну інформацію, незнайому цільовій культурі. Вони вважаються безеквівалентними, такими, що не мають прямих відповідників у мові перекладу. У сучасному українському

перекладознавстві роль реалій у перекладі добре усвідомлена, і існують спроби класифікувати способи їхньої адаптації в мові перекладу [3, с. 55].

Дослідники також зосереджуються на виявленні основних типів реалій у творах окремих письменників та визначенні способів їх перекладу українською мовою. Особлива увага приділяється відтворенню специфічних груп реалій, таких як англійська повсякденна культура та українські міфологічні елементи. Для відтворення реалій використовуються різні прийоми, зокрема транскрипція, транслітерація та калькування, які допомагають зберегти культурну сутність оригіналу. Однак при відтворенні цих реалій важливо враховувати культурні нюанси, традиції та мовленнєвий етикет цільового кіноринку, що зумовлює використання стратегій одомашнення, таких як гіпернімічне перейменування, перифраза та ситуативна еквівалентність [1, с. 1].

Мова – жива істота, динамічне відображення культури та суспільства. В історичному драматичному телесеріалі “Downton Abbey” [5] творці майстерно виткали мовний гобелен, який переніс глядачів до британської аристократії початку 20-го століття. Прискіплива увага до деталей телесеріалу не обмежувалася лише візуальними аспектами, а й мовою, якою розмовляють його герої.

Аналіз тексту оригіналу та перекладу телесеріалу “Downton Abbey” [5] дозволив створити певну класифікацію реалій та виокремити способи відтворення в українському дубляжі.

До першої групи реалій відносимо **титули**. При перекладі титулів було використано спосіб калькування для відтворення реалій при кіноперекладі. Наприклад, для лексичних одиниць **Count** [5] і **Countess** [5] було віднайдено їхні українські еквіваленти. У цьому випадку, **Count** [5] було перекладено як граф [6], а **Countess** [5] - як графиня [6], і ці переклади були вибрані для відтворення англійських титулів і відображення класової системи часів, відповідно до оригінального тексту. Серед способів відтворення цієї групи реалій у перекладі виділимо транслітерацію. Наприклад: титул **Lady** [5] повністю відтворено відповідними буквами української мови леді [6], оскільки в українській мові

немає точного еквіваленту, який би точно передав цей титул та соціальний статус жінки.

До другої групи реалій відносимо терміни на позначення **прислуги**. Серед способів їхнього перекладу було виокремлено культурний еквівалент. Цей спосіб перекладу передбачає заміну реалії вихідного тексту реалією цільової культури. У цьому випадку реалії вихідного тексту, англійські слова **Valet** [5], **Lady's maid** [5] і **Butler** [5], є культурними реаліями, які не мають прямого аналогу в українській культурі. Тому при перекладі цих слів було використано українські реалії, які мають схоже значення. Так, слово **Valet** [5] було перекладено як камердинер [6], слово **Lady's maid** [5] було перекладено як камеристка [6], а слово **Butler** [5] було перекладено як дворецький [6]. Ці слова є відомими та зрозумілими для української аудиторії, і вони точно передають значення оригінальних англійських слів.

Звичайно, перекладач міг би також використовувати інші способи перекладу цих реалій. Наприклад, він міг би замінити їх аналогами в українській мові, такими як покоївка, прислуга або слуга. Однак ці способи перекладу були б менш точними та могли б призвести до втрати культурної специфіки. Отже, використання культурного еквіваленту є найбільш доречним у разі перекладу культурних реалій, які не мають прямого аналогу в цільовій культурі. Цей спосіб дозволяє зберегти значення оригінальної реалії та зробити переклад зрозумілим для аудиторії цільової культури.

До третьої групи ми віднесли урбаноніми, тобто реалії на позначення назв маєтків. Серед способів перекладу цих маєтків виділяємо: поєднання транслітерації та калькування, транслітерацію та описовий переклад.

Downton Abbey [5] є назвою родового маєтку сім'ї Кроулі, яке в перекладі відтворено поєднанням транслітерації та калькування Абатство Даунтон [6]. **The Dower House** [5] є назвою будинку, в якому проживає вдова графа Грантама. У перекладі воно передано як Дауер-хаус [6]. Цей переклад є транслітерацією англійського слова, але він також є вдалим, оскільки він дозволяє зберегти звучання оригіналу.

Grantham House [5] є назвою лондонської резиденції сім'ї Кроулі та передається в українському перекладі як Лондонська резиденція Кроулі [6]. В цьому випадку перекладач вдається до описового перекладу, оскільки ця реалія є незнайомою для читача. Цей тип перекладу допомагає передати зміст реалії, проте втрачається її колорит, конотація лексичної одиниці.

Отже, телесеріал “Downton Abbey” [5] є історичною драмою, яка розповідає про життя англійського дворянського сімейства Кроулі на початку ХХ століття. У телесеріалі широко використовуються реалії, які характерні для того часу і місця. При перекладі серіалу на українську мову перекладач стикався з проблемою відтворення цих реалій так, щоб вони були зрозумілі і прийнятні для української аудиторії. Серед способів перекладу реалій телесеріалу було виокремлено: калькування, транслітерація, описовий переклад, культурний еквівалент, поєднання калькування та транслітерації. Подальша перспектива розвідки полягає в порівняльному аналізі способів перекладу реалій українською та німецькою мовами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Борисенко Н. Д. Відтворення англомовних реалій в українському кіноперекладі / Н. Д. Борисенко, О. С. Садловська // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки. – 2018. – Вип. 1 (87). – С. 48-52
2. Дурманенко А. Особливості відтворення реалій роману Любка Дереша "Культ" у французькому перекладі / А. Дурманенко // Мовні і концептуальні картини світу. – 2013. – Вип. 2. – С. 118–135.
3. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англомовних перекладів української прози) / Р. П. Зорівчак. – Львів : Вид-во при Львівському університеті, 1989. – 216 с.
4. Лотоцька О. Особливості перекладу мовних реалій як одиниць безеквівалентної лексики (на основі англомовних прозових творів О. Генрі) / О. Лотоцька // Мандрівець. – 2012. – № 3. – С. 72–74. Філологічні науки. Випуск 1 (87). 51

5. Серіал "Downton Abbey" мовою оригіналу. JustWatch. URL: <https://justwatch.com/us/tv-show/downton-abbey/season-1>.

6. Серіал "Абатство Даунтон" в українському дубляжі. UASerials. URL: <https://uaserials.pro/1084-abatstvo-daunton-2010.html>.

Олійник Л. В.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,

доцент Шугаєв А. В

ТРУДНОЩІ ТЛУМАЧЕННЯ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗМІВ ТА ПСЕВДОІНТЕРНАЦІОНАЛІЗМІВ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ТЕСТІВ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО СТИЛЮ

Поняття перекладу, згідно з визначенням, наведеним у "Словнику української мови в 11 томах," є процесом людської активності, спрямованим на передачу інформації з однієї мови (мови-оригіналу) на іншу мову[1].

При перекладі будь-якого тексту перекладач має враховувати його особливості, серед яких вагоме місце займає стиль тексту. Розрізняють художній, офіційно-діловий, науково-технічний, публіцистичний, розмовно-побутовий стилі тощо[3].

Художні тексти, такі як романи, поезія та короткі оповідання, відомі своєю творчістю та емоційною насиченістю. Тексти офіційно-ділового стилю викликають великі труднощі у процесі перекладу через їх виражений формалізм. Вони вимагають високого рівня формальності та точності. Публіцистичні тексти, такі як новини, статті, коментарі та редакційні матеріали, мають свої стилістичні особливості. Публіцистичні тексти часто прагнуть бути об'єктивними та неупередженими. Переклад текстів розмовно-побутового стилю вирізняється інформальністю, мовними особливостями та виразністю [2, с.84].

Науково-технічні тексти (НТТ) - це текстові матеріали, які мають науковий або технічний характер та призначені для передачі специфічних знань, інформації або даних у галузі науки, техніки, технології чи інженерії. Вони

включають в себе наукові статті, дисертації, технічні звіти, патенти, інструкції з використання технічних пристроїв, наукові дослідження, технічні специфікації тощо.

Переклад науково-технічних текстів вимагає від перекладача глибокого розуміння специфіки галузі, а також вміння передати точність та об'єктивність оригіналу на мові перекладу.

Серед усіх труднощів, що виникають при перекладі текстів науково-технічного стилю важливим є тлумачення інтернаціоналізмів та псевдоінтернаціоналізмів. При перекладі їх перекладачі можуть стикатися з проблемою важкого відрізнення справжніх інтернаціоналізмів від псевдо, які можуть змінювати сенс тексту [4].

Інтернаціоналізми, в контексті перекладу, представляють собою лексичні одиниці або фрази, які зберігають своє значення на різних мовах. Тобто їх не можна віднести до лексики певної мови. Вони відіграють важливу роль у забезпеченні зрозумілості тексту між представниками різних мовних і культурних спільнот, спрощуючи комунікацію і співпрацю в міжнародному контексті.

Псевдоінтернаціоналізми, навпаки, можуть створювати труднощі та призводити до непорозумінь при перекладі текстів. Вони представляють собою слова або вирази, які, хоча здавалося б, схожі на інтернаціоналізми, мають відмінне значення на різних мовах.

У науково-технічних текстах всі інтернаціоналізми та псевдоінтернаціоналізми можна розділити на підкатегорії за сферами, в яких вони використовуються. Це може бути медицина, комп'ютерні науки, екологія, фізика, технічні науки, астрологія, біологія тощо.

При перекладі науково-технічних текстів виникає велика кількість труднощів з відрізненням справжніх інтернаціоналізмів – слів, що мають однакове значення та написання для різних мов, та слів, що вводять в оману, маючи різні значення. Інтернаціоналізми можуть бути досить стандартними та

легко розпізнаваними, але псевдоінтернаціоналізми створюють додатковий виклик для перекладача.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. К. Наукова думка, 1970.
2. Сухенко К.М. Лексичні проблеми перекладу. К. вид-во Київ. ун-ту, 2000. 124с
3. Huang, Libo, and Libo Huang. Style in Translation. Springer Berlin Heidelberg, 2015.
4. Jakobson R. On linguistic aspects of translation/ Roman Jakobson //On Translation/ Reuben Brower (ed.). – Cambridge, Mass: Harvard University Press, 1959. P. 173 – 95. В укр. перекладі: Якобсон Р. Про лінгвістичні аспекти перекладу // Протей : переклад. альм. / [О. А. Кальниченко (ред.)]. Харків: Вид-во НУА, 2009. Вип. 2. С. 272–280.

Пастушенко В. Д.

*Науковий керівник: кандидат філологічних наук,
доцент Нідзельська Ю. М.*

КОРЕЛЯЦІЯ СУТНОСТЕЙ МОВА І КУЛЬТУРА ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ФІЛЬМОНІМІВ

Специфіка мови кіно та кіноперекладу перебуває в центрі уваги лінгвістів не випадково, адже кінопродукція створює унікальну модель життя поряд із літературою, публіцистикою, відеоіграми та безпосереднім спілкуванням з носіями мови, є цінним джерелом лінгвокультурознавчої інформації.

Відтак, кіноіндустрія сьогодні є потужним інструментом формування масової культури і потребує фахівців не тільки для безпосереднього перекладу і дублювання кіноконенту, але й для перекладу багатьох заголовків. Останні мають виняткову здатність впливати на аудиторію, спонукати зацікавленість, формувати вагомий культурологічний досвід.

Актуальність досліджуваної теми беззаперечно обумовлюється тим, що питання про природу самих фільмонімів, використаних в ролі заголовків в процесі локалізації зарубіжних реалій, і засоби, що їх виражають при перекладі, є недостатньо вивченим тепер, крім цього, глибинний зв'язок мови та культури є важливим для дослідження у мовознавстві та перекладознавстві. Разом з тим, роль кіноназв у процесі міжкультурної адаптації та комунікації є насправді важливою, оскільки вони формують соціально-культурну ідею, яка повинна бути повністю зрозумілою представникам іншої культури. Окрім дослідження особливостей та специфіки перекладу назв з англійської мови на українську, метою статті є встановлення особливостей кореляції між мовою та культурою.

З огляду на актуальність поставленої проблеми дослідження даних номінативних одиниць є перспективним, посідає важливе місце у сучасних наукових розвідках. Отже, кіноназви розглядають у структурно-семантичному, прагматичному, перекладознавчому, функціональному, лінгвокультурному та ін. аспектах.

Протягом багатьох століть проблема взаємозв'язку мови та культури є предметом дискурсу для багатьох вчених у минулому та сьогодні. Існує думка, з одного боку, що мова відноситься до культури як частина до цілого, з іншого, що мова лише форма вираження культури. Також є третя думка, мова не є ні елементом культури, ні її формою. Як зазначає Е. Сепір у своєму дослідженні «культуру можна визначити як те, що дане суспільство робить і думає, мова ж є тим, як суспільство думає» [4].

В своїй праці «Про природу і мову» відомий вчений Ноам Хомський задається питанням чим є знання мови, як вони набуваються, а також, яким є зв'язок між мовою і культурою? [2]. Коли ми досліджуємо поняття мови та його визначення ми повинні звернути увагу на те, наскільки близько устрій мови наближається до оптимальної реалізації умов, які відповідають системі для того, щоб хоч якось бути придатним до практичного вживання [2]. Таким чином, виникає доречне питання, яким же насправді є взаємозв'язок між мовою та культурою? Велика кількість сучасних лінгвістів досліджують дану проблему

послугуючись міждисциплінарним підходом для більш повного її розуміння, також задля вирішення поставлених завдань. Цікавими є дослідження в таких наукових галузях як, наприклад, етнолінгвістика, етнопсихологія, соціолінгвістика. Усі ці науки тісно пов'язані з лінгвокультурологією, яку розглядають як прикладний аспект у процесі викладання мови у вищих навчальних закладах на професійному рівні.

Досить важливим моментом в дослідженні питання кореляції мови та культури є зосереджена обережність, оскільки ми повинні пам'ятати про те, що досліджувані нами категорії є різними семіотичними системами. Відповідно до вищевказаного, вони мають як спільні, так і окремі особливості. Важливо відмітити, що мова та культура взаємопов'язані з точки зору таких процесів як комунікація, онтогенез, філогенез. Більше того, вплив культури на мову є очевидним, виокремлюють найважливіші аспекти, які доводять даний факт. Однак, питання про зворотній вплив мови на культуру на даний момент в науці залишається відкритим. Таким чином, існує кілька підходів до його вивчення [4]:

1. Ключовою умовою є ставлення до мови, як до «дзеркала» культури. В такому випадку кореляція є односпрямованою. Такий погляд на цю проблему можливо сприймати як однобокий, оскільки у взаємозв'язку «мова-культура» роль першої є пасивною, що зводиться лише до формального відображення фактів останньої, тобто мова є виключно інструментом культури, а це позбавляє її самостійності.

2. На противагу вищезазначеному, представники другого підходу визнають і підкреслюють активну роль мови в процесі мислення, а також визнають її вплив на культуру. Ми також поділяємо таку точку зору. На підтримку даної гіпотези свідчить висновок щодо того, що люди сприймають світ за посередництвом своєї рідної мови, а кожна мова відображає дійсність у свій власний спосіб.

3. Суть третього підходу полягає саме у тому, що мова і культура перебувають у діалектичній єдності. Ці сутності залежать одна від одної, є у

постійній взаємодії між собою. Але залишаються при цьому автономними знаковими системами [4].

Якщо ми звернемося до вчення Ф. де Сосюри про мову, тоді варто підкреслити, що вчений вважав мову невід'ємною частиною культури, основним інструментом її засвоєння, дійсністю нашого духу. Вона здатна виражати специфічні риси національної ментальності, є важливим механізмом, що відкрив людині область свідомості. Також вчений вважає, що культура з лінгвокультурологічної точки зору інтерпретується насамперед як сховище безмежного досвіду нації. Культура включена в мову, оскільки вся вона змодельована в тексті. Згідно з таким поглядом мову тлумачать як універсальну форму первинної концептуалізації світу; складову частину культури, успадковану людиною від її предків; інструмент, за допомогою якого засвоюють культуру; транслятор, покровитель культурної інформації та знань про світ. Проте, варто пам'ятати, що культура не може бути успадкована генетично. Для її передачі наступним поколінням або ж трансляції необхідний «провідник», функцію якого виконує мова [3].

Отже, є всі підстави зробити висновок, що завдяки мові здійснюється спадкоємність людської культури, відбувається накопичення і засвоєння досвіду, який було створено попередніми поколіннями. Мова формує людину, визначає її поведінку, спосіб життя, світогляд, менталітет, національний характер, ідеологію тощо, ми повністю погоджуємося з таким твердженням [1, с. 15].

Очевидно, що якщо кожен носій мови водночас є і носієм культури, то мовні знаки набувають здатності виконувати функцію знаків культури і тим самим слугують засобом репрезентації основних настанов культури. Саме тому мова здатна відображати національну ментальність її носіїв.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Коваленко А. М. Заголовок англomовного журнального мікротексту-повідомлення: структура, семантика, прагматика: автореф. дис. ... канд. філол. наук. 10.02.04. Київ. 2002. 19 с.

2. Chomsky, N. Belletti, A., Rizzi, L. On nature and language. Cambridge University Press. 2002. 220 p.

3. Ferdinand de Saussure Cours de linguistique générale, édition critique par Rudolf Engler, 2 vol., Wiesbaden, Harrassowitz, 1968–1974 (réimpr. 1989–1990). 1968. 269 p.

4. Sapir Edward, Mandelbaum David. Selected writings in language, culture and personality. Berkeley: University of California Press. 1985. 642 p.

Русіч Д. О.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,

доцент Мосієнко О. В.

THE CHALLENGES OF RENDERING ENGLISH LEGAL TERMS INTO UKRAINIAN IN LITERARY TEXTS

The development of legal terminology and English law, in general, is determined by the historical, cultural, and social factors specific to the development of Great Britain. The uniqueness of English legal terminology lies in the fact that its sphere of usage is not limited to professional communication. This is explained by the fact that jurisprudence, alongside religion, science, art, and philosophy, is an integral part of the culture of nations. English legal terms are actively used in texts of various functional styles, which is why a significant number of them can be found in modern and classical literary works [2].

In literary texts, the translation of English legal terms into Ukrainian can be challenging. This is due to the historical and cultural peculiarities of the development of legal vocabulary in the English language. Ukrainian translators and writers often encounter difficulties when reproducing English legal concepts and terms in literary works.

The specificity of English legal terminology lies in its universality and prevalence in various spheres of life and culture. This can complicate the translation process, as these terms may have different nuances of meaning in different contexts.

Translators and writers must consider the context and the specific characteristics of the literary work to accurately convey English legal terms in the Ukrainian language while preserving the content and style of the original text. This may require a creative approach and a thorough analysis of the terminology.

Translating English legal terms into Ukrainian in literary texts requires a high level of expertise and a careful examination of the context to ensure the accuracy and expressiveness of the translation.

Modern English legal terminology exhibits certain characteristics, including:

- 1) Presence of terms of French origin: escrow, esquire, estoppel, indictment, lien, suit, tort, verdict.
- 2) Existence of terminological doublets of English and French origin, often used in pairs: aid and abet, breaking and entering, bribery and corruption.
- 3) Utilization of Latinisms: affidavit, bona fide, prima facie, subpoena.

These legal terms are predominantly found in official and business-related texts. The key features of such texts include concise presentation of material, precise information exposition, and neutrality [3].

In contrast, the terminology in literary texts serves a different purpose than it does in non-literary texts such as legal documents or official acts. While the primary function of any term is to support professional communication, in a literary work, terms are meant to have an emotional impact. Authors use terms to describe characters' traits, the setting, the unfolding of the plot, and the overall atmosphere. More often than not, terms act as a backdrop against which events take place.

In literary texts, the usage of legal terminology serves to enrich the narrative, create ambiance, and influence the reader's emotions, which differs from its role in legal or official documents where clarity, precision, and neutrality are the primary objectives.

The use of terminology is possible in any genre and direction of literary work, but terms function differently across various genres. When a term is used in a context that is not typical for it, it takes on the characteristics of the functional style of another text. This is because the author aims not to refer to a specific scientific field but to depict the qualities and actions of characters in specific situations [3].

Researchers studying the peculiarities of legal translation emphasize the importance of recognizing that many ordinary words in legal texts can have terminological meanings [3; 5]. In such cases, to avoid the influence of common meanings of words and expressions with general or specific meanings on the legal text, one should use specialized dictionaries and references. It is precisely the complexity of creating and understanding legal terms that leads to various difficulties.

During the translation of both simple and complex terms, the most common method is direct translation, particularly borrowing from the source language. Sometimes, terms are not translated at all. The reasons for the absence of translation can often be found among factors that go beyond language. However, multi-component terms are translated into Ukrainian from English in a more complex manner. In this case, indirect translation is sometimes used. Translators may even combine direct and indirect translation methods.

From the perspective of difficulties in understanding and translating terms, researchers classify them as follows: a) terms that denote foreign realities identical to domestic realities; b) terms that denote foreign realities for which there are common terminological equivalents, although domestic equivalents are absent; c) terms that denote foreign realities for which domestic analogs are missing, and there are no commonly accepted terminological equivalents. In a situation where there is a clear and officially established equivalent for the translation of the term, it doesn't pose any problems. However, in the second situation, where common equivalents are absent, certain difficulties arise. The problem of non-equivalency of terms is resolved through synonymization, which involves selecting and analyzing synonyms to improve the practice of professionally oriented translation.

The most challenging material for translators consists of combinations of terms formed through metaphors and metonymy, as well as various types of euphemisms. Research has shown that terms based on metaphors often do not preserve their metaphorical image or expression to a significant extent in translation.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Атаманчук В. М. Юридична і експертна термінологія: поняття, ознаки та особливості функціонування. Часопис Хмельницького університету управління та права. Університетські наукові записки. Хмельницький, 2011. № 2 (39). С. 189–195.
2. Білозерська Л.П., Возненко Н. В., Радецька С. В. Термінологія та переклад: навч. посіб. Вінниця: Нова книга, 2010. 232 с.
3. Білозерська Л.П., Возненко Н. В., Радецька С. В. Термінологія та переклад: навч. посіб. Вінниця: Нова книга, 2010. 232 с.
4. Черноватий Л. М., Карабан В. І., Іванко Ю. П., Ліпко І. П. Переклад англomовної юридичної літератури: навч. посібн. 3-є вид., випр. і доп. Вінниця: Нова Книга, 2006. 656 с.
5. Шумило І. І. Особливості перекладу юридичних текстів. Філологічний дискурс. 2016. Вип. 4. С. 266–272.

Романчук А. М.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,
доцент Мосієнко О. В.

СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ ВІРШОВАНИХ ЗАКЛЯТЬ КРІЗЬ ПРИЗМУ ПОЕТИЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ

Фільми, де є закляття та магія завжди привертали увагу глядачів, викликали захоплення та цікавість, оскільки глядачі часто прагнуть відвідати фантастичні світи й володіти надприродними здібностями. Згадаємо, як на піку популярності “Гаррі Поттера” усі уявляли себе чаклунами й промовляли різні заклинання, накшталт, “Вінгардіум Левіуса”, “Авада Кедавра” чи “Експелліармус”.

Наявність різноманітних заклять у багатьох фільмах та серіалах можуть ускладнювати роботу перекладача, проте їх переклад має важливе значення, тому що вони можуть бути ключовими для розуміння сюжету.

Віршовані закляття, у свою чергу, є магічними текстами, котрі поєднують у собі поетичну форму та містичний зміст. Вони не обов'язково повинні мати латинське походження, як у серіалі “Надприродне” або ж взагалі бути вигадкою. Для прикладу, у телесеріалі “Усі жінки відьми” закляття, для того аби воно спрацювало, має римуватися. Це є єдиною вимогою “закляттяписання” для сестер-відьом цього серіалу. Звідси впливає проблема відтворення таких заклинань.

Для того, аби працювати із подібними заклинаннями, можна сприймати його як звичайний вірш із “родзинкою”.

У поезії ритм, стиль і підбір слів вдихають життя у почуття та ідеї автора. Тож як можна перекладати вірші? Що відбувається, коли вірш піддається новому набору звуків, новій абетці або незначній зміні у виборі слів? Що втрачається при перекладі?

Саме тому ми пропонуємо розглянути особливості перекладу віршованих заклять, спираючись на основи поетичного перекладу.

Лінгвістика та порівняльне літературознавство вже давно намагаються відповісти на ці питання. Переклад тексту слово в слово може призвести до неприродного або порожнього звучання мови, або навіть залишити читачів у невіданні щодо ідіом чи розмовної лексики, які погано перекладаються.

Тим часом, спроба перекласти суть або значення вірша без урахування метру, ритму та вибору слів може межувати зі створенням абсолютно нового вірша, що не має нічого спільного з оригіналом. Хоча це, безумовно, не суперечить жодним законам, дехто може стверджувати, що це не є справжнім перекладом.

Намагаючись передати як зміст, так і форму вірша, перекладачі повинні балансувати на межі між вірністю тексту та його трансформацією. Це витончене мистецтво, яке потребує багато досліджень, практики та усвідомлення.

За словами відомого поета та перекладача Джефрі Брока, хороший переклад має дихати самостійно, а не потребувати оригінального тексту як апарату штучного дихання. Хоча перекладач все ж повинен віднайти способи передати найважливіші особливості (як формальні, так і семантичні) оригінального тексту, хоча вони також нестимуть певні втрати [1]. Йдеться про передачу ритму, рими й, власне, поетичного слова. Іноді перекладачі змінюють форму, щоб зберегти зміст, або ж, навпаки, нехтують змістом задля збереження форми. Окрім того, важливо не втратити емоційну забарвленість [2].

Перекладаючи віршовані закляття, перекладачеві важливо враховувати культурний аспект, оскільки закляття часто базуються на релігійних віруваннях та символіках, навіть реаліях, котрі можуть виглядати дивними й бути незрозумілими аудиторії. Для цього треба влучно підібрати еквіваленти, що будуть зрозумілі в новому культурному контексті.

Ми вже наголошували на важливості відтворення рими при відтворенні заклять у серіалі “Усі жінки відьми”, так як це є головною умовою їх дії. Окрім того, збереження ритму та рими створюють магічний, інколи потойбічний, ефект. Тому перекладені закляття мають зберігати цю своєрідну музикальність.

Потрібно враховувати й передачу сенсу, справжнього значення та цілі закляття. Наприклад, якщо закляття призначене для захисту, то перекладач має відтворити цю ідею.

Оскільки це закляття, їхній переклад не повинен втрачати відчуття та атмосферу магії й загадковості у серіалі. Більше того, деякі персонажі можуть володіти власними унікальними закляттями. А переклад таких заклять може допомогти розкрити наміри та характери цих персонажів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Voutiritsas T. The Art of Poetry Translation. *Read Poetry*. URL: <https://www.readpoetry.com/poetry-translation/> (18.09.2023).

2. Агеева-Каркашадзе В. О. ПОЕТИЧНИЙ ПЕРЕКЛАД ЯК ФОРМА ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ТЕКСТУ. *Нова філологія*. 82-ге вид. 2021. С. 9–14. URL: <http://novafilolohiia.zp.ua/index.php/new-philology/article/view/551> (18.09.2023).

Савчук О. Р.

*Науковий керівник: кандидат філологічних наук,
доцент Борисенко Н. Д.*

РЕАЛІЇ ПОЛІТИЧНОГО РОМАНУ М. ДОББСА “КАРТКОВИЙ БУДИНОК”: ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ

Сучасному етапу розвитку лінгвістики властивим є зростаючий інтерес до проблеми взаємозв'язку мови, культури і когніції у кодифікації національної культури (Н. Д. Борисенко, В. М. Манакін, Л. Л. Славова) [1; 6; 7]. Увагу лінгвістів привертають структури, що відображають етнічні й соціокультурні особливості світобачення представниками різних спільнот [1, с. 82-83]. Відповідно до уявлень Е. Сепіра і Б. Уорфа [12; 14], мова і образ мислення народу взаємопов'язані, оскільки опановуючи мову, її носії вивчають певне ставлення до світу через структури мови і картину світу, відображену в рідній мові [6].

У текстах жанру політичного трилера особливу роль відіграють *реалії*, які наразі вивчаються у лінгвокраїнознавстві [1] та перекладознавстві [4]. Під реаліями розуміють лексичні одиниці, що позначають унікальні явища, присутні в житті представників однієї культури та відсутні в інших соціокультурних середовищах. Реалії слугують елементом історичного і національно-культурного контексту і відображають комплекс етнокультурної інформації, яка є невідомою за межами вихідної культури [4]. Вони визначаються як безеквівалентні, тобто такі, що не мають однозначних відповідностей у мовах інших спільнот, тому в українському перекладознавстві осмислюється роль реалій у перекладі, класифікуються способи їх відтворення засобами цільової мови [4; 5, с. 306].

Крім того, увага зосереджується на виокремленні основних видів реалій у творах окремого письменника та прийомах їхнього відтворення [3, с. 118-135].

Мета розвідки полягає у створенні класифікації реалій у романі “Картковий будинок” Майкла Доббса [9]. Класифікація реалій, яку запропонували С. Влахов і С. Флорін [2], дозволяє розглядати реалії у розрізі їх денотативного й конотативного значення та створити власну класифікацію реалій на матеріалі художнього твору. З огляду на предметний поділ, ми виділяємо у романі Майкла Доббса “Картковий будинок” [9] низку реалій, які будуть проаналізовані нижче. До *першої* групи реалій відносимо географічні, пов'язані з фізичною географією, які номінують топоніми, пов'язані з політичною діяльністю, адміністративно-територіальним устроєм, зокрема об'єктами населеного пункту, наприклад, *Essex Village Hall* – будівлі у Великобританії для потреби мешканців, передбачають оренду залу місцевим жителям за зниженими ставками для вечірок, ювілеїв, святкувань, резидентів і зустрічей клубу [10]; назвами вулиць: *Downing Street* – вулиця в Лондоні, на якій розташовується близько 200 років офіційна резиденція та офіс прем'єр-міністра Великобританії [8], майданів: *Westminster, Smith Square* – площа у Вестмінстері [11], церков: *Wren Church of St John* – одна з 51 церков, відбудованих Кристофером Реном після руйнування [13].

Другу групу утворюють етнографічні реалії, пов'язані з побутом і культурою англійців, формами матеріальної культури, звичаями, релігією, мірою та грошима, газет, журналів, до прикладу, *The Times, the Telegraph, The Guardian* – щоденні газети, що видаються в Лондоні, і разом входять до числа «великої трійки» якісних газет Британії [8].

Третя група реалій включає суспільно-політичні реалії, які поділяємо на кілька підгруп. *Перша* підгрупа містить реалії, що асоціюються з органами влади: *Special Branch* – підрозділ столичної поліції в Лондоні, сформований як підрозділ боротьби з тероризмом у 1883 році [10].

До *другої* підгрупи відносимо реалії, які номінують осіб, що беруть участь в політичній діяльності: партійні функціонери та члени парламенту, наприклад,

Whips – члени парламенту або члени Палати лордів [10], призначені кожною партією в парламенті, щоб допомогти організувати внесок своєї партії в роботу парламенту; *Lord Chancellor* – міністр найвищого рангу серед великих державних чиновників у Сполученому Королівстві, номінально вищий за ранг прем'єр-міністра [8]; службовці, наприклад, *WPC* – до 1999 року жінки в поліції мали своє звання з префіксом *woman* або літерою *W* у аббревіатурах (наприклад, «*WPC*» для *Constable*), ця конструкція все ще іноді використовується в медійному дискурсі [10].

Четверта група реалій представлена іменами історичних та політичних діячів, які є надзвичайно важливим елементом екстралінгвістичного матеріалу, тому що без них неможливо повністю відобразити стилістичне забарвлення першотвору. Антропоніми є реаліями, тому що вони позначають людину, місце якої зафіксовано в конкретний історичний або політичний період, як у прикладі: *reign of George III* – Король Великої Британії та Ірландії з 1760 до 1820 року [8].

Отже, географічні, етнографічні та суспільно-політичні реалії, втілені Майклом Доббсом у романі “Картковий будинок”, сприяють формуванню необхідного політичного і соціально-культурного контексту для розгортання подій політичного трилеру. Подальшу перспективу дослідження становить вивчення прийомів українського перекладу реалій, їх кореляції з вихідним текстом у якості трансформаційних зсувів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Борисенко Н. Д., Славова Л. Л., Кодубовська О. О. Художній світ реалій американських університетів: лінгвокраїнознавчий та лінгвокультурологічний аспекти. *Закарпатські філологічні студії*. 2023. Вип. 27, т. 1. С. 82–86.
2. Влахов С., Флорин С. Непреводимото в превода. София: Наука и изкуство, 1990. 356 с.
3. Дурманенко А. Особливості відтворення реалій роману Любка Дереша «Культ» у французькому перекладі. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2013. Вип. 2. С. 118–135.

4. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англомовних перекладів української прози). Львів : Львівський університет, 1989. 204 с.
5. Лощенова І., Нікішина В. Проблеми відтворення мовних реалій. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія Лінгвістика. 2011. Вип. 15. С. 306–309.
6. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація. К.: ВЦ Академія, 2012. 288 с.
7. Славова Л. Л., Борисенко Н.Д. Етноспецифіка кіноперекладу у дзеркалі міжкультурної комунікації. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Серія: Філологічні науки. 2019. Вип. 1 (89). С. 124–128.
8. Britannica. URL: <https://www.britannica.com/topic/> (дата звернення: 20.10.2023).
9. Dobbs M. House of Cards. Collins: Sourcebooks Landmark, 2014. 391 p.
10. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (дата звернення: 20.10.2023).
11. Longman Dictionary of Contemporary English Online. URL: <https://www.ldoceonline.com/> (дата звернення: 25.10.2023).
12. Sapir E. Language an introduction to the study of speech. URL: <https://www.ugr.es/~fmanjon/Sapir,%20Edward%20%20Language,%20An%20Introduction%20to%20the%20Study%20of%20Speech.pdf> (дата звернення: 20.10.2023).
13. Six in the City. URL: <https://sixinthecity.co.uk/news/2023/03/51-wren-churches/> (дата звернення: 19.10.2023).
14. Whorf B. L. Language, Thought and Reality: Selected Writings of Benjamin Lee Whorf. N. Y.: Wiley, 1956. 302 p.

СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ СТАТУТІВ У МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

Актуальність дослідження підкріплюється зростанням міжнародної взаємодії України та необхідністю впровадження відповідних правових норм на національному рівні. На сучасному етапі, коли Україна рухається шляхом європейської інтеграції та впровадження міжнародних стандартів у власну правову систему, точність перекладу статутних документів набуває критичного значення. Переклад юридичних текстів вимагає не тільки мовної компетенції, але й досконалого розуміння юридичних принципів, норм та практик, які регулюють діяльність міжнародних організацій. Оскільки міжнародні документи часто мають великий вплив на законодавство країни, важливо забезпечити, щоб переклади були не тільки точними, але й відображали інтенції та дух міжнародного права. Це є особливо важливим у світлі юридичної реформи в Україні, яка вимагає відповідності національного законодавства міжнародним нормам.

Проблематика перекладу юридичних текстів, зокрема статутів міжнародних організацій, є багатогранною та викликає значні труднощі навіть для досвідчених перекладачів та юристів. *"Правові тексти, зокрема законодавчі та нормативно-правові акти, вимагають не лише філологічної, а й юридичної компетентності для адекватного перекладу. Такі тексти часто переповнені культурно-специфічними референціями, що вимагають від перекладача бути не лише мовним експертом, але й консультантом у сфері права"* [2] — підкреслює Marta Chroma. Переклад юридичних текстів не може бути прямим чи літеральним. Юридичні системи є продуктами власних історичних, культурних та соціальних контекстів. Що стосується англійської мови, багато юридичних термінів і фраз відображають специфіку common law, яка може суттєво відрізнятися від континентальної правової системи, характерної для України.

Завдання дослідження націлене на вдосконалення методів перекладу статутних документів міжнародних організацій, вимагає глибокого аналізу їх правових і мовних особливостей. Такі документи часто насичені унікальною термінологією та концептуальними виразами, які відображають комплексні юридичні реалії. Труднощі, що виникають при перекладі, зумовлені не тільки відсутністю однозначних відповідників у цільовій мові, але й розбіжностями в правових системах, що можуть привести до двозначностей та невизначеностей у термінах. Розуміння цих нюансів є критичним для забезпечення правової точності та збереження інтенцій оригінального тексту. У своїй праці "Legal Translation Explained" мовознавці Enrique Alcaraz Varó та Brian Hughes наголошують на важливості контекстуального розуміння правових документів, стверджуючи: *"Без глибокого занурення у правову систему, з якої походить документ, перекладач ризикує не тільки втратити сутність тексту, а й спотворити його юридичну цінність"* [1]. Ця концепція підкреслює необхідність знання не лише мови, але й специфіки правової системи, що є основоположною для точного перекладу юридичних документів.

Наукова гіпотеза впливає з припущення, що комплексний підхід до перекладу статутних документів міжнародних організацій, який включає порівняльний аналіз, юридичну еквівалентність та контекстуальну адаптацію, може підвищити точність перекладу і забезпечити правову та мовну відповідність між оригіналом і перекладом. Порівняльний аналіз передбачає вивчення і порівняння юридичних термінів, виразів та конструкцій в англійській мові та їх відповідників у українській мові, а також розгляд контексту, в якому вони використовуються. Це дозволяє глибше зрозуміти, яким чином можна найкраще передати сенс оригіналу, зберігаючи при цьому юридичну точність. Юридична еквівалентність стосується пошуку або створення таких відповідників у цільовій мові, які не тільки точно передають зміст оригінального терміну, але й враховують особливості національної правової системи. Цей аспект охоплює глибоке розуміння юридичних концептів та їх впливу на правові норми та практики. Контекстуальна адаптація вимагає від перекладача знання не

лише мови, а й контексту, в якому юридичний термін або вираз використовується. Вона спрямована на досягнення максимальної відповідності перекладу інтенції автора документа, а також культурним і правовим особливостям країни, для якої документ перекладається. *"Інтегрований підхід до перекладу, який об'єднує лінгвістичний аналіз з глибоким розумінням правових систем, видається найбільш перспективним для досягнення юридичної точності у міжнародному контексті"* [3], — стверджує Juliette R. Scott, експертка у сфері юридичного перекладу. Врахування цих аспектів може забезпечити належний рівень якості перекладу та уникнення потенційних непорозумінь.

Об'єктом дослідження є статuti міжнародних організацій, опубліковані англійською мовою, а суб'єктом – перекладачі та юристи, які беруть участь у процесі адаптації цих документів до українського правового контексту. Важливою частиною дослідження є аналіз процедур та засобів перекладу, які застосовуються для забезпечення точності та збереження первісного смислу юридичних текстів.

Практичне значення дослідження полягає у підвищенні якості юридичних перекладів, що відіграє значущу роль у правовій взаємодії України з міжнародними організаціями та уніфікації правових норм. Результати дослідження можуть бути використані не тільки в академічних колах, але й професіоналами у сфері міжнародного права та перекладу, а також органами державної влади України при підготовці нормативно-правових актів, пов'язаних з імплементацією міжнародних договорів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Alcaraz, E., Hughes, B. *Legal Translation Explained* (1st ed.). London : Routledge. 216 p.
2. Chroma, Marta. *A Dictionary for Legal Translation*. Berlin : Max Niemeyer Verlag, 2012. 138 p.
3. Scott, Juliette R., *Legal Translation Outsourced*. New York : Oxford Academic, 2019. 234 p.

Стрельцов Д.С.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,

доцент Борисенко Н. Д.

**ПРИЙОМИ ВІДТВОРЕННЯ РЕАЛІЙ РОМАНУ АГАТИ КРІСТІ
«ВБИВСТВО У СХІДНОМУ ЕКСПРЕСІ» В УКРАЇНСЬКОМУ
ПЕРЕКЛАДІ**

Наша стаття присвячена вивченню особливостей українського перекладу реалій творів британської письменниці Агати Крісті, зокрема роману «Вбивство у Східному експресі» [6]. Український переклад виконано А. Сметюхом та опубліковано у 2015 році [4]. З понад 70 романів авторки «Вбивство у Східному експресі» є найвідомішим і, мабуть, найбільш читаним твором. Центральним персонажем книги є детектив Еркюль Пуаро, який з'являється в 25 романах А. Крісті та у багатьох оповіданнях. Події роману майже повністю відбуваються у потязі, що рухається між Стамбулом і Кале. Його сюжет розгортається навколо вбивства багатого пасажира, який виявляється відомим американським гангстером, а Пуаро, пасажира потягу, просять розкрити цю справу. Основна частина роману складається з допитів пасажирів і проведення розслідування у вагоні поїзда.

Під реаліями у розвідці ми розуміємо слова або словосполучення, характерні для культури, історії чи побуту певної країни. Тобто, це лексичні одиниці, які є завжди культурно-специфічні і мають особливий національний і культурний колорит [1, с. 13]. З точки зору лінгвокраїнознавства виділяють низку груп реалій: історичні, географічні, етнографічні, суспільно-політичні [2]. Переклад реалій включає дві основні труднощі: відсутність в цільовій мові еквівалента або аналога через відсутність об'єкта, який відповідає цій реалії, в культурі цільової спільноти, потребу передати не лише семантичне значення реалії, але й її колорит, який включає національне та історичне забарвлення [3]. Ускладнення виникають через необхідність враховувати різноманітні контексти, що ускладнюють надання універсальної відповіді щодо способів відтворення

реалій. Однак єдиним безсумнівним фактором є те, що при відтворенні реалій перекладач, враховуючи загальні теоретичні принципи і спирається на власне володіння мовою оригіналу та перекладу, досвід, інтуїцію та розуміння контексту.

Нами виділено декілька груп реалій роману «Вбивство у Східному експресі» [6], які відтворено у перекладі за допомогою низки прийомів, що дозволяють зробити останні зрозумілими для цільового читача.

Серед реалій роману виділяємо *першу* групу, антропоніми, імена та прізвиська героїв твору. У наступному прикладі ім'я головного героя відтворено за допомогою транскодування:

...the stranger (by name M. Hercule Poirot) [6].

... чужинець (то був мсьє Еркюль Пуаро) [4]. Як бачимо з прикладу, бельгійське ім'я *Hercule Poirot* було перекладено на українську мову як *Еркюль Пуаро*, для чого було використано фонетичну транскрипцію. Скорочення французького звернення *Monsieur* було перекладено повним запозиченням *мсьє* для збереження національного колориту, хоча в українській мові існує відповідник *пан*.

Наступний приклад демонструє особливості відтворення імені у перекладі:

If this M. Harris arrives we will tell him that he is too late [6].

Якщо той мсьє Гарріс з'явиться, скажемо йому, що надто пізно [4]. У цьому випадку перекладачем було використано прийом транслітерації (*Гарріс*) для імені *Harris*.

До *другої* групи реалій відносимо номінації осіб за видом діяльності. Наприклад:

Then it is not a woman. It is a 'gangster' or a 'gunman' [6].

Не думаю, що це справа жіночих рук. Це або гангстер, або професійний убивця [4]. У цьому прикладі реалію *gangster* було транслітеровано як *гангстер*. Реалія *gunman*, яку тлумачний словник визначає як *a man armed with a gun*,

especially, a professional killer [7] перекладена за допомогою культурного еквіваленту *професійний вбивця*.

Наступна *третья* група реалій об'єднує номінації осіб за етнічною ознакою.

Наприклад:

She was a foreigner of some kind. Maybe she had some Wop relations [6].

Вона, здається, була іноземкою. Здається, мала зв'язки з якимось італійцем [4]. У цьому випадку лексема *Wop* є презирливою номінацією, що стосується італійців [5]. Перекладач використовує нейтральну лексему *італієць*. Цей прийом приблизного перекладу допомагає зберегти прагматичний аспект лише частково, оскільки втрачається емоційне забарвлення лексеми вихідного тексту, проте забезпечує розуміння лексеми цільовим читачем.

До *четвертої* групи реалій відносимо етнографічні, серед яких виділяємо назви напоїв. До прикладу:

They didn't have any Evian or Vichy, which seems queer to me [6].

У них немає ні "Евіан", ні "Віші", що викликає в мене подив [4]. У цьому випадку йдеться про мінеральну воду від компаній *Evian* і *Vichy*. При перекладі зазначених реалій у обох варіантах використовується транскрипція, до якої додані лапки, які сигналізують про запозичений характер лексем, проте перекладач не пояснює, які реалії позначають назви, що робить їх незрозумілими для цільового читача.

Отже, у романі Агати Крісті «Вбивство у Східному експресі» нами виділено низку груп реалій: антропоніми, номінації осіб за видами діяльності, етнічної приналежності та етнографічні реалії. У перекладі роману використано наступні прийоми перекладу: транскодування (яке включає в себе транскрипцію й транслітерацію), приблизний переклад, культурний еквівалент. Подальша перспектива розвідки полягає у вивченні способів відтворення синтаксичних конструкцій роману в українському перекладі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Борисенко Н. Д., Кодубовська О. О. Лінгвокраїнознавство: англomовні країни: навчальний посібник (англійською мовою). Житомир : Житомирське комунальне-книжково-газетне видавництво «Полісся», 2019. 154 с.
2. Влахов С., Флорин С. Непереводимото в превода. София : Наука и изкуство, 1990. 356 с.
3. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад. Львів: Видавництво Львівського національного університету, 1989. 216 с.
4. Крісті А. Вбивство у Східному експресі. Київ : Клуб Сімейного Дозвілля, 2015. 288 с.
5. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org> (дата звернення: 20.10.2023)
6. Christie A. Murder on the Orient Express. Amadio, Arizona : The Collins Crime Club, 2009. 211 p.
7. Merriam Webster Dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com> (дата звернення: 30.10.2023)

Фещук В. О.

*Науковий керівник: кандидат філологічних наук,
доцент Нідзельська Ю. М.*

ПРОЦЕС ПЕРЕКЛАДУ НАЗВ МУЛЬТФІЛЬМІВ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА КУЛЬТУРНОГО ОБМІНУ

Перш за все, варто зазначити, що сьогодні переклад як кінофільмів, так і мультфільмів став важливою галуззю творчого та комерційного перекладу в нашій країні. Кожен мультфільм може привернути увагу глобальної аудиторії, особливо коли його дубльовано або ж якщо він супроводжується різними субтитрами. Мультиплікаційні фільми також виступають як віддзеркалення різних культур та водночас впливають на них, це певною мірою зумовлює актуальність нашого дослідження, також назва мультфільму у згорнутому

вигляді містить сюжет, певні лінгвокультурологічні особливості певної глядацької аудиторії. Оскільки тепер ми спостерігаємо вплив різних культур світу на наше життя, це також призводить до поширення проблеми неякісних перекладів. Саме тому проблеми перекладу назв мультфільмів стають актуальними і потребують професійного підходу.

Кожна мультиплікація несе унікальний сюжет, може формувати наше сучасне сприйняття світу. Варто зазначити, що сучасний кінематограф відрізняється від минулих років, досягнув значних масштабів. Щорічно кількість мультфільмів в прокаті зростає, з'являються нові формати та застосовуються сучасні технології.

Багато мультфільмів, які демонструють в українських кінотеатрах, є англійськими. Назва кожного з них грає важливу роль у розумінні та сприйнятті сюжету. Вона повинна стиснути суть фільму в коротку фразу, надавати уяву про жанр, натякати на зміст та водночас привертати увагу. Таким чином, перекладач повинен бути уважним та здатним передати назву так, щоб вона була такою ж виразною та унікальною, як оригінал. Саме тому створення правильного та привабливого заголовку в результаті перекладу вважають мистецтвом, яке вимагає творчого підходу.

Існує безліч факторів, які впливають на переклад назв мультфільмів з англійської на українську мову. Одним із найважливіших факторів є різниця між двома культурами, яка проявляється у всіх сферах життя, вона і робить їх унікальними [1]. Цю різницю особливо важливо враховувати при перекладі назв мультиплікаційних фільмів, щоб уникнути непорозумінь, які можуть безпосередньо вплинути на сприйняття мультфільму в цілому, не уникнути важливої інформаційної функції кінокартини.

Дослідники порівнюють переклад назв мультиплікаційних фільмів з перекладом афоризмів та прислів'їв як через схожість їх текстових ознак, так і через подібні підходи до їх перекладу. Одним із ключових аспектів в перекладі назв мультиплікаційних стрічок є вибір правильної трансформації, щоб назва передавала загальну ідею фільму та захоплювала глядачів. Ми цілком

погоджуємося з тим, що такий підхід допомагає зрозуміти сюжет мультфільму та створює інтригу, що спонукає його перегляд [3].

Однією з найпоширеніших трансформацій при перекладі назв мультфільмів вважають модифікацію, яка забезпечує перекладачеві свободу та творчий підхід в процесі перекладу. Вибір такої трансформації пояснюється тим, що назви мультфільмів рідко мають однозначні еквіваленти в результаті перекладу через узагальнений характер їх змістового наповнення. До того ж, переклад назв мультиплікаційних фільмів є творчим процесом, який вимагає від перекладача розуміння не лише теоретичних, але і практичних аспектів.

Щодо теоретичного обґрунтування, багато вчених у галузі перекладу вважають, що при перекладі назв мультфільмів найчастішими та найдоцільнішими є лексико-семантичні та граматичні трансформації [2].

Беручи до уваги лексико-семантичні трансформації у перекладі назв мультиплікаційних фільмів з англійської мови на українську, можемо зробити висновок, що найпоширенішими є конкретизація, генералізація, смисловий розвиток, антонімічний переклад, додавання та вилучення слів, компенсація.

Прикладом конкретизації є переклад назви мультфільму *“Frozen”* - *“Крижане серце”*. Дослівним перекладом лексеми ‘frozen’ є “крижаний”, але перекладач вдається до прийому конкретизації, щоб зацентувати увагу на сюжеті мультиплікації, відобразивши це у назві. Крім того, англійська назва *“The Incredibles”*, що в перекладі звучить *“Суперсімейка”* стала більш загальною, використовуючи замість “неймовірних”, термін “суперсімейка”, щоб передати ідею фільму більш широко для української аудиторії. Такий переклад виражає загальний концепт мультфільму, а не конкретну англійську назву.

Офіційний український переклад мультфільму *“Shark Tale”*, тобто *“Підводна братва”* ілюструє процес смислового розвитку в перекладі. Дослівний переклад оригінальної назви, який би звучав як “казка/розповідь про акулу/хижака,” не відображає суті вказаного фільму. Після його перегляду стає очевидним, що йдеться про життя акул, що фактично є мафіозі-подібним кланом, і тому перекладач вирішив адаптувати назву за допомогою кримінального

жаргону, чим відобразити цей аспект історії. Ми вважаємо, що така назва є вдалою.

Варто сказати, що прикладом антонімічного перекладу часто вважають переклад назви мультфільму *“Inside Out”*, а саме *“Роздуми всередині”*.

При перекладі назви мультиплікації *“Moana”* перекладач вдається до додавання слів. Таким чином, маємо український варіант назви мультфільму *“Моана: в пошуках волі”*, адже саме додані слова дозволяють представити більше інформації щодо суті мультфільму у назві.

Під час перекладу назви мультфільму *“Garfield: A tail of two kitties”* було пропущено частину слів, офіційно мультфільм було перекладено українською *“Гарфілд”*. Причиною цього вважаємо те, що в оригінальній назві *“a tail of two kitties”* було вкладено певне інформаційне навантаження, алюзію на казку. Знайти відповідний український еквівалент для цієї частини назви виявилось проблематично, тому було обрано більш лаконічний варіант його перекладу.

Прикладом компенсації може бути переклад назви кінофільму *“Mulan”* українською мовою як *“Мулан: Легенда про рятівницю”*. В оригіналі *Mulan* є іменем головної героїні, при дослівному перекладі назва фільму б звучала як *“Мулан”*. Однак, український переклад використовує компенсацію, додаючи пояснення, а саме: легенда про рятівницю, щоб краще передати сюжет фільму, основну ідею про героїзм та врятування.

В результаті аналізу перекладу назв мультфільмів з англійської мови на українську можемо зробити певні висновки, професійний перекладач повинен мати не лише глибокі теоретичні знання, але й правильно і обґрунтовано використовувати різні види трансформацій при перекладі, враховувати особливості жанру мультфільмів, бути ознайомленим із сюжетом мультиплікації, розуміти як культуру країни оригіналу, так і культуру країни, мовою якої фільм перекладається. Крім того, перекладач повинен виявляти творчий підхід під час процесу перекладу, дотримуватись вже встановлених критеріїв, яким має відповідати переклад назви мультфільму.

1. Вострецова В. О. Приходько Ю. До проблеми перекладу назв кіно- та мультфільмів (на матеріалі англійської та української мов). Горлівка: ГДП, 2009. С. 1–2.
2. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. Вінниця: Нова Книга, 2003. 448с.
3. Nord С. Text-Functions in Translation: Titles and Headings as a Case in Point. Target. 1995. P. 261– 284.

Фіщук А.А.

*Науковий керівник : доктор філологічних наук,
професор Єршов В.О.*

ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ МЕДІАТЕКСТІВ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

ЗМІ мають важливу роль у функціонуванні суспільства. Діючи як посередники, вони забезпечують спілкування та обмін ідеологіями між людьми. Тож ЗМІ – це один із доступних способів комунікації, що розширюють світогляд.

Актуальність зумовлена тим, що, по-перше, є затребуваність англійської мови в мовному співтоваристві сучасного світу і наявність невирішених теоретичних проблем в області лінгвістичних досліджень медіамови; по-друге, є необхідність лексичного і граматичного аналізу англомовних новин для кращого розуміння тексту і структури мови; по-третє, відсутня єдина класифікація перекладацьких перетворень при перекладі медіатекстів.

Питання лексико-граматичних особливостей перекладу англомовних медіатекстів на українську мову викладено у працях науковців, зокрема В. Карасика, М. Макарова, І. Серебрянської, Р. Ходжа, І. Шевченка, Дж. Юла та інших.

У журналістських матеріалах, які ми розглянули, були визначені деякі лексичні та граматичні особливості англійських новинних статей.

Наявність метафор. Метафора "consume news" (споживання новин) означає "читання новин у газеті". Завдяки "споживанню" новин ми отримуємо інформацію так, як отримуємо поживні речовини під час свого раціону [2].

Національна маркована лексика. Лексична одиниця "elevenses" передає особливості англійського життя. Це означає, що об 11 ранку починається сніданок, який зазвичай складається з чаю або кави, печива або бутербродів. Національна маркована лексика в медіатексті надає тексту особливий культурний відтінок, фокусуючи увагу аудиторії на особливостях світогляду, повсякденному житті і звичаях конкретної країни [1].

Присутні ідіоми. Ідіома "hit the headlines" означає важливість елементу газетних, радіо - і телевізійних новин, тобто привертається увага преси.

Розмовна лексика. Фраза "switch off" означає "не думати про щось або не звертати на щось увагу" [3].

Використання лексичних одиниць з певним значенням. Hangeron - це людина, яка прагне подружитись зі знаменитостями або відвідує важливі заходи, щоб отримати якусь вигоду. В англійській мові така лексична одиниця має негативний відтінок.

Для медіатекстів характерно активне використання мовних прийомів, таких як синоніми, алітерація, засвоєння звуків, щоб привернути увагу читача. Дієслова та іменники переважають в мовних розділах статей в стилі медіа в зв'язку з комунікативним об'єктом вираження, а в мові ЗМІ про поточні події і суспільно-політичні явища переважає не тільки суспільно-політична лексика, а й сучасні художні засоби, такі як метонімія. Активно використовуються синоніми і емоційно забарвлені слова. Таким чином, дискурс англомовних ЗМІ – це частина публіцистичного стилю в англійській мові. Він накопичує та відображає поточні суспільні та політичні події, використовуючи фонетичні, морфологічні, лексичні та синтаксичні методи.

1. Акоп'янц Н. М. Лексико-стилістичні особливості перекладу англомовних текстів ЗМІ на українську мову / Н. М. Акоп'янц, М. Ю. Ворожбіт // Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ": зб. наук. пр. Сер. Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. Харків. НТУ "ХПІ", 2016. С. 59-63.
2. Остроушко О. А. Лексичні трансформації при перекладі англійських інформаційних текстів українською мовою / О.А.Остроушко. Київ. Філологічні студії, 2010. 208 с.
3. Шепель Ю. О. Медіа-дискурс як засіб маніпулятивного впливу на читача//Науковий вісник Східноєвропейського НУ імені Лесі Українки. С. 19-23.

Шаравський Б. В.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,

доцент, Шугаєв А. В.

АДАПТАЦІЯ РЕЧЕНЬ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ З ОГЛЯДУ НА НОРМИ ВВІЧЛИВОСТІ ТА ПОЛІТКОРЕКТНОСТІ

Динамічний розвиток суспільства, поширення толерантності й демократизації, а також процеси глобалізації сприяють культурним трансформаціям. Велику роль щодо відображення нових реалій життя та сучасних метаморфоз літературної норми відіграють ЗМІ. З цього виникає необхідність дослідження політкоректної лексики саме в медіа текстах, що фіксують найновіші мовні тенденції та найглибше обґрунтовують вживання політкоректних одиниць.

Проблемі теоретичного обґрунтування евфемізації у мовознавстві приділяється значна увага. Ті чи інші аспекти цього процесу певною мірою досліджено й описано в працях багатьох мовознавців ХХ ст. Так, в англійському мовознавстві евфемізація стала вже традиційною галуззю для вивчення.

Проте дискусії, які і досі ведуть лінгвісти, відсутність праць перекладацького характеру, які б безпосередньо ґрунтувалися на функціонуванні політкоректних одиниць у ЗМІ та недостатнє вивчення низки питань щодо їх відтворення при перекладі спонукають до подальших пошуків у цьому напрямі та визначають наукову новизну дослідження.

Дослідники вже давно звертають увагу на явище адаптації при перекладі іншомовних текстів як особливого виду міжмовного посередництва. У сучасних дослідженнях він розглядається як окремий вид міжмовного посередництва, відмінний від звичайного перекладу, інколи вимагає не лише передачі, але й опрацювання тексту. На думку перекладачів, найбільш значні труднощі пов'язані з передачею прагматичного потенціалу оригіналу, таких як культурні аспекти, звичаї, страви, деталі одягу, які необхідно враховувати при перекладі. Адаптація вважається одним зі способів досягнення адекватності перекладу, а комплекс перекладацьких тактик допомагає передати прагматичний потенціал оригіналу і уникнути інтерференції при перекладі. У сучасному перекладознавстві використовуються чотири види прагматичної адаптації для адекватної передачі форми і змісту оригіналу.

Політична коректність – це ідеологія, яка пропагує використання слів без дискримінації. Ця ідеологія зазвичай використовує лексичні засоби, такі як евфемізми, що вживаються для непрямого, ввічливого позначення певних предметів, явищ або дій. Використання евфемізмів спрямоване на те, щоб уникнути конфлікту в комунікації, запобігти мовному дискомфорту та дотримуватися політичної коректності.

Політично коректна лексика використовується для позначення расових та етнічних груп, статей осіб, професій, фізичних вад та недоліків людей, розмірів та зросту людини та віку осіб.

Щоб перекласти речення та тексти з політично коректною лексикою, застосовують перекладацькі трансформації, такі як калькування, додавання, заміна, перестановка, генералізація значення тощо.

Аналіз способів та прийомів перекладу політично коректних номінацій показав, що переклад здійснюється через використання евфемізмів – слів з позитивною конотацією, які використовуються для уникнення суспільно неприйнятних чи табуйованих слів та виразів, а також для пом'якшення позначення певних предметів чи явищ. Це може призводити до спотворення дійсності.

При перекладі текстів з урахуванням політичної коректності у англomовних країнах звертають особливу увагу на уникнення використання слів та висловів, які можуть образити різні групи осіб, зокрема жінок та меншин. Для україномовної спільноти таке явище не є типовим, але з появою нових політично коректних термінів (наприклад, "афроукраїнець", "людина з обмеженими фізичними можливостями") стає актуальним дослідження способів їх перекладу та прагматичної адаптації речень з ними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Адаптація речень при перекладі. Електронний ресурс: <http://kursova.shop/332-adaptatsiia-rechen-pry-perekladi-z-ohliadu-normy-vvichlyvosti-ta-politkorektnosti.html>.
2. Політична коректність. Електронний ресурс: <https://lingua.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/04/Konkursna-robota-Politychna-korektnist.pdf>.

Шукер А.О.

*Науковий керівник: кандидат філологічних наук,
доцент Шугаєв А.В.*

ТОНКОЩІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОЇ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ ЛЕКСИКИ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Суспільно-політична лексика (депутат, президент, мер та ін.) – це частина лексичної системи мови, в якій особливо виразно відображені соціальна структура суспільства, світоглядні погляди носіїв мови, способи організації суспільного життя країни, в якій функціонує мова, а також інших держав.

Специфіка і тонкощі достовірного перекладу суспільно-політичної лексики опирається на вмінні бачити закони і схеми побудови структури суспільства і політичної системи, осмислене розуміння поглядів англomовного середовища шляхом проникання у глибини, де вони зароджуються, розвиваються, переглядаються, переробляються і т. д.

Ідеальний розвиток не можливий без запозичень, але розвиток із запозиченнями шляхом копіювання не претендує на ідеальність.

Візьмімо до прикладу об'єкт псефологічних досліджень — праймеріз (тип голосування з ціллю обрання єдиного представника певної партії[4]). Англійську лексему *primaries* перекладають здебільшого прямо—*праймериз*, однак існує українізований переклад—*передвибори*. На мій погляд, коректність вживання

обох лексичних варіацій виправдана моделлю універсальності, до якої тягнеться розвиток науки.

Наведемо інший приклад, *primaries*→*primary*. Даний прикметник полісемантичний у своїй природі: він, зокрема, позначає такі поняття як *стартовий, головний, центральний, первісний, простий*, і це далеко не повний перерахунок. З цього випливає неможливість віднайти в українському відповіднику *передвибори*, а саме в частині *перед* усіх компонентів слова *primary*. Коли американець чує слово *primaries*, то в його мозку сформоване бачення наявності складника *важливості, значенневості* даних виборів. Коли українець чує *передвибори*, в його розумінні виникають такі характеристики як *стартовість, первинність*, а не *центральність, найважливішість*. Вони за певних умов можуть утворитись. І тоді слово *передвибори* поповнить свій запас значень і буде сприйматися ще як *головні вибори*.

Special election перекладається українською мовою як *додаткові вибори*. Хоча дане значення лексеми *special* перекладається як *спеціальний, спеціалізований*. *Спеціальний*—фактично наділений більшим значенням ніж *додатковий*. Тобто, вибір того чи іншого слова для перекладацької передачі формує відхід від істини в певних відсотках. Перекладач мусить послуговуватися словниковим ресурсом своєї мови і не викликати небажані пластичні зміни в мові, на яку проводиться переклад.

Приклад застосування мовної економії: *private meeting in camera*—*приватні засідання без публіки (приватні засідання в закритому режимі)*. Виправдано стислий варіант перекладу: *закрите засідання*.

Наступний приклад: *demand on higher wages*. Дослівний переклад звучить як *вимога на підвищення зарплати*. Адекватний переклад українською: *вимога підвищити зарплату, вимога підвищення зарплати*. З цієї "самої опери", тобто, аналогічно: *demand on compensation*—*вимога на сплату компенсації*—*вимога сплатити компенсацію*; *demand for labour*—*попит для робочої сили*—*попит на робочу силу*.

Наступний приклад слугує ілюстративним матеріалом для можливості з поміж декількох варіантів обрати той, який відповідає логіці мовлення і ситуації: *this proposal is worth considering*. Потенційні варіанти вибору: *ця пропозиція варта уваги / над цією пропозицією варто подумати / цю пропозицію варто розглянути*. Реальний вибір між увагою, обміркуванням і розгляданням.

При перекладах завжди існує загроза формування і утворення каламбурів, алогізмів тощо. *To conceal meeting* можна перекласти *приховати збори*. Хоча в даному випадку словник пропонує варіант *скасовувати збори*. Тобто, тут з'являються закономірні питання: збори відбудуться в таємному чи закритому режимах чи взагалі процес проведення зборів відкладений на невизначений термін, чи процес відновлення проведення зборів не передбачається взагалі? Такі

логічні питання можуть зародитися у мозку перекладача, і йому доводиться розв'язувати цей непростий вузол і витягувати потрібну нитку.

"*Jam tomorrow*". Застосування в політичних програмах, антикампаніях, блогерських чи журналістських висвітленнях, обговореннях в соціальних мережах популярної метафори із "Аліси в Задзеркаллі", що означає "медосолодкі" необ'єктивні передвиборчі обіцянки, які не виконуються. Це провокує перекладача на пошук непрямих відповідників у мові, на яку здійснюється переклад [1]. Варіант дослівного перекладу з англійської мови звучить: *Джем завтра!* Одним із українських відповідників може бути *годує жданіками (завтраками)*. Наявність у англійських текстах чи усному мовленні крилатих виразів, прислів'їв, приказок, фразеологізмів активізує перекладача до пошуку(а в деяких умовах і до самостійних) аналогів, утворених природнім шляхом.

Currency famine (валютний голод). Якщо вірити джерелу [№ 3], то слову *famine* можна вибрати один широкий відповідник—загальноживаний *голод* і два вузьких—розмовне *голоднеча* і діалектне *голоддя*, тобто, на розсуд перекладача вибрати єдиний варіант. Йдеться про орієнтацію на конкретну, часто узагальнену, особу того, хто буде читачем, слухачем чи сприймачем продукту перекладу. Для освіченої, вченої аудиторії вибір падає на лексику *голод*, для середньостатистичної, не націленої на повний офіціоз —на *голоднечу*, на обмежену місцевим лексичним колоритом спільноту —на *голоддя*.

У статті [5] знаходимо приклад наступної лексичної фігури: *rip off artist*. Буквально: *обдирати митця (художника, композитора і т. інше)*. Тобто, йдеться про сумнозвісний плагіат, піратство чи привласнення неналежних прибутків. Політик—це оратор, а ораторство—це мистецтво, і коли йому бракує майстерності, він може вдаватися до часткового або й частинного присвоєння чужих політичних ідей, програм, копіювання чужих промов тощо. Завдання перекладача: встановити вид і тип незаконного привласнення, і вже на наступному етапі вибрати доречний відповідник. Наприклад, *змальовувати, потягати промови якогось оратора* (потягати—періодично займатися плагіатством).

Продовжуючи тему політкоректності, пригляньмося до слова *handicapped*, яке може служити для позначення *осіб з вадами фізичного розвитку і осіб з наданими їм форами*. Рекомендується при перекладі не вдаватися до вибору таких простих і складних конструкцій як *інвалід* чи *неповносправна особа*, а схилитися до вибору загальновідомого *особи з особливим потребами*.

За допомогою наведених прикладів вдалося показати поверхневі грані та внутрішні семантичні поля, на яких перекладачеві доводиться здійснювати вправні операції для забезпечення аудиторії адекватним і гармонійним продуктом перекладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Акоп'янц Н.М, Полтавський В.І. Особливості перекладу суспільно-політичної лексики з англійської мови на українську // Вісник НТУ «ХПІ». — 2014. — № 37(1080).
2. Великий англо-український словник 2011 (Є.І. Гороть, Л.М. Коцюк, Л.К. Малімон, А.Б. Павлюк.)
3. Загальний народний англійсько-український словник. — 2010
4. Новітня політична лексика (неологізми, okazionalizmi та інші новотвори). Енциклопедичний словник-довідник // За заг. редакцією доктора політичних наук Хоми Н. М. Львів "Новий світ-2000" — 2015р.
5. Радченко Т. А. Крайня К. П. Способи формування та перекладу нової суспільно— політичної лексики англійської мови. Дніпропетровський державний технічний університет
http://confcontact.com/2013_02_20/11_Kraynja.html

Шут А. С.

*Науковий керівник: кандидат філологічних наук,
доцент Вискушенко С. А.*

ЗАГАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ КІНЕМАТОГРАФІЧНИХ ТЕКСТІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Кіно – це магія, що об'єднує нас через мову та культуру. Переклад фільмів є досить специфічним видом перекладу, оскільки він має свої особливості та відрізняється від інших видів перекладу. У кіноперекладі перекладач повинен пам'ятати, що тільки завдяки йому глядач зможе по-справжньому зрозуміти всю специфіку фільму, особливості героїв і культуру. Перед перекладачем постає досить складне завдання: перекласти фільм, орієнтуючись на аудиторію, а також знайти компроміс із замовником.

При перекладі кінематографічних текстів необхідно дотримуватися певних вимог, притаманних саме цьому виду перекладу:

1. **Збереження контексту.** Важливо розуміти сцену та передати її настрій та інформацію.

2. **Адаптація до культурних відмінностей.** Необхідно уникати буквального перекладу, оскільки деякі вирази та жаргони можуть бути неприйнятними в іншій культурі.

3. **Передача характерів.** Перекладач повинен враховувати особливості персонажів та старатися передати їхні голоси та стилі мови.

4. **Відбір слів.** Важливо використовувати лексичні одиниці, які відповідають стилю та тону оригіналу та забезпечують легкість сприйняття тексту.

5. **Переклад технічних термінів.** Перекладач повинен розуміти певні вузькофахові лексичні одиниці і знати відповідні терміни в цільовій мові.

6. **Збереження ритму та темпу.** Важливо зберігати ритм та темп діалогів для передачі динаміки сцени.

7. **Ревізія та коригування.** Після перекладу текст потребує перегляду та виправлення помилок або недоліків.

В останні десятиліття змінилося розуміння культури, включаючи всі аспекти етнічної групи, її традиції, цінності, та мову як її невід'ємну частину. Переклад кінематографічних текстів вимагає креативності та ретельності для передачі сутності оригіналу.

У кінотексті значуща риса – мовна гра та гумор, зокрема британський, який часто використовує гру слів. Назва фільму грає також важливу роль в кінематографії. Вона ідентифікує фільм, допомагає у його просуванні та рекламі, а також спрямовує сприйняття глядача. Переклад назви фільму – важке завдання, і незважаючи на технічні та лінгвістичні виклики, її вдале відтворення є критичним аспектом кінематографічного перекладу.

Успішний перекладач повинен мати досвід володіння мовами, позалінгвістичні знання, креативність та чутливість до деталей, оскільки завданням є передача не лише слів, а й культурного контексту. У кінотексті використовуються графічні елементи для розкриття персонажів та сюжету, і перекладач повинен дотримуватися головної мети – передати художні цінності

оригіналу, створивши художній текст у цільовій мові, можливо з певними жертвами деяких деталей оригіналу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Шахновська І. І., Кондратьєва О. В. Прагматична адаптація під час перекладу англомовних анімаційних фільмів. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія». 2019. Вип. 40. Т. 3. С. 96 – 99
2. Cronin M. Translation goes to the Movies. New York: Routledge, 2009. 164 p. URL: content://cn.wps.moffice_eng.provider/copy (дата звернення: 16.09.2023).
3. O'Sullivan. C. Translating Popular Film. Palgrave Macmillan, 2011. 243 p.
4. Szarkowska. A. The power of film translation. Translation Journal. Volume 9, №. 2, 2005. URL: <http://translationjournal.net/journal/32film.htm> (дата звернення: 16.09.2023).

Якубенко І.О.

*Науковий керівник: кандидат філологічних наук,
доцент Борисенко Н.Д.*

Класифікація професійної лексики психологічних романів: лінгвокраїнознавчий аспект

Наша стаття присвячена вивченню професійної лексики сфери психології у романі Ірвіна Ялома «Брехуни на кушетці» [5]. На сьогоднішній день стан психології як самостійної науки характеризується не лише її стрімким розвитком та інтересом спеціалістів, а й активною взаємодією з різними областями діяльності. У зв'язку з цим, психологічна література набуває все більшої популярності у сучасному світі, з'являється жанр психологічного роману. Останні поповнюються фаховою мовою психології, психологічними термінами та професійними жаргонізмами, автори таких творів описують сеанси з клієнтами, використовуючи власний досвід.

Сучасний психологічний роман показує особу автора як творчої у своїй професії особистості. Зокрема, Ірвін Ялом, американський [психолог](#),

[психотерапевт](#), доктор медичних наук, професор [психіатрії Стенфордського університету](#), популярний автор бестселерів із психології та психотерапії, у своїх творах не лише описує клінічну картину, патологічні стани та діагностику своїх пацієнтів, але й власні емоції та переживання, спогади, глибокі роздуми про кожного клієнта [5]. З метою кращого розуміння читачем сюжету та подій роману автор використовує професійну лексику, під якою розуміємо включення у текст чи усне мовлення фахової термінології, що робить мовлення більш лаконічним та зручним для фахівців галузі і менш зрозумілим для широкого загалу людей. Професіоналізми характерні для мови людей певних професій. Оскільки професіоналізми вживають на позначення спеціальних понять лише в царині того чи іншого фаху, ремесла, промислу, вони не завжди відповідають нормам літературної мови [2, с. 104].

Проаналізувавши професійну термінологію у романі «Брехуни на кушетці» Ірвіна Ялома [5], групуємо її за ідеографічним принципом [1, с. 82-83]. До першої групи відносимо **назви хвороб та патологічних станів**. Наприклад, *depressed* позначає негативний афективний стан, який може варіюватися від нещастя та незадоволення до надзвичайної журби, песимізму, зневіри, що заважає повсякденному життю [3], *eating disorder* іменує будь-який розлад, що характеризується, головним чином, патологічними порушеннями поведінки, пов'язаними з їжею, включаючи нервову анорексію, нервову булімію та розлад переїдання [3], *unable to free-associate* є розладом, пов'язаним із асоціативним мисленням, за якого людина вимовляє перше слово, яке їй спадає на думку після того, як почула слово-стимул [4].

Друга група охоплює **номінації спеціалістів у галузі психології та психіатрії**. До прикладу, *psychotherapist* є спеціалістом, який проводить сеанси психотерапії [4], *psychologist* є особою, яка має професійну підготовку в одній або кількох галузях та підгалузях психології [3], *psychiatrist* спеціалізується у діагностиці, лікуванні, попередженні та вивченні розумових, поведінкових та особистісних розладів [3].

Третя група включає **номінації пацієнтів та клієнтів**: *a difficult patient* є пацієнтом, що отримує медичну допомогу від ліцензованого медичного працівника з яким важко співпрацювати [3], *client* є особою, яка отримує лікування або послуги, особливо в контексті консультування або соціальної роботи [3].

До четвертої групи відносимо назви **лікувальних закладів та медичних організацій**. Наприклад: *clinic* є закладом охорони здоров'я для діагностики та лікування невідкладних та амбулаторних хворих [3].

П'ята група об'єднує **назви процедур та маніпуляцій**, наприклад, *diagnosis* – процес ідентифікації та визначення природи захворювання або розладу за його ознаками та симптомами за допомогою використання методів оцінки [3].

Шоста група включає лексичні одиниці на позначення **видів лікування та тестування**. До прикладу, *psychotherapy* є будь-якою психологічною послугою, що надається кваліфікованим професіоналом та переважно використовує форми спілкування та взаємодії для оцінки, діагностики та лікування дисфункційних емоційних реакцій, способів мислення та моделей поведінки [3], *psychological testing* включає кількісне визначення і вимірювання психічних якостей, поведінки, тести, анкети та інші інструменти, що використовуються для такого вимірювання [3], *existential shock therapy* є лікуванням важких психічних розладів через введення ліків або використання електричного струму [3].

Сьома група об'єднує **анатомічні терміни**. Наприклад, *cortical neurons* – нервові клітини, які мають свої клітинні тіла в корі головного мозку [3].

Отже, психологічний роман Ірвіна Ялома «Брехуни на кушетці» [5] характеризується вживанням фахової мови психології та психіатрії, термінів та професійних жаргонізмів, які було поділено на такі групи за ідеографічним принципом: *назви хвороб та патологічних станів, номінації спеціалістів у галузі психології та психіатрії, номінації пацієнтів та клієнтів, типи лікувальних закладів, назви процедур та маніпуляцій, види лікування та тестування, анатомічні терміни*. Подальша перспектива розвідки полягає у класифікації

трансформацій, використаних для відтворення синтаксичних структур роману в українському перекладі.

Список використаних джерел та літератури

1. Борисенко Н. Д., Славова Л. Л., Кодубовська О. О. Художній світ реалій американських університетів: лінгвокраїнознавчий та лінгвокультурологічний аспекти. *Закарпатські філологічні студії*. 2023. Вип. 27, т. 1. С. 82–86.
2. Кияк Т. Р. Функції та переклад термінів у фахових текстах. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2008. Вип. 32. С. 104–108.
3. APA Dictionary of Psychology. URL: <https://dictionary.apa.org/depression> (дата звернення 27.10.2023)
4. Cambridge Dictionary Online. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/> (дата звернення 27.10.2023)
5. [Yalom I. D.](#) *Lying on the Couch: A Novel*. New York : Harper Perennial Modern Classics. 384 p.

Якунькін Б. М.

*Науковий керівник: кандидат філологічних наук,
доцент Зорницький А. В.*

СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ПОЛІТКОРЕКТНОЇ ЛЕКСИКИ

В наш час, впроваджуючи політику політкоректності та мультикультуралізму, з'явилося багато нових термінів. Деякі з них, такі як *sexism, feminism, racism*, без змін увійшли в українську мову як *сексизм, фемінізм, расизм*. Але цікаво, що в мові переважає лексика, виражаюча відхилення від політкоректної поведінки, схоже на медичну термінологію, де терміни для відхилень становлять більше 90%. Таке порівняння вказує на те, що в англomовному суспільстві "абсолютна політкоректність" вважається нормою, а

будь-які відхилення розглядаються як патологічні. Важливо приділити увагу політкоректним термінам та виразам в англійській мові, які наразі не мають повних аналогів в українській мові. [1, с. 53]

Можна навести 5 ефективних способів перекладу політкоректних термінів:

1. Відповідності: Співвідношення між мовними елементами в оригіналі та їх перекладами, включаючи лексичні, граматичні та структурні відповідності для збереження сенсу. Різниця між повною відповідністю полягає у пошуку максимально схожого за змістом слова чи поєднання в українській мові, але іноді збіги смислів можуть бути неповними. Політкоректні слова англійською можуть мати більший діапазон значень, що вимагає українським відповідностям уважно враховувати контекст перекладу. [2, с. 7]

Приклади:

- *indigenous people*, що перекладається як *корінні жителі* або *корінні народи* в залежності від контексту.

- *flight attendant*, але воно може мати декілька варіантів перекладу (*бортпровідник, стюард, стюардеса*), а вибір залежить від контексту та вибору перекладача. У деяких випадках може бути необхідно використовувати кілька варіантів перекладу, наприклад, *бортпровідники та стюардеси* замість *flight attendants*. [7, с. 22]

2. Описовий переклад: Це відтворення змісту оригіналу з врахуванням природи цільової мови. На відміну від буквального перекладу, описовий звертає

увагу на словесні, культурні, стилістичні та контекстуальні аспекти. Він може включати додаткові пояснення або переформулювання для точності та зрозуміння для аудиторії цільової мови. Смисловий еквівалент широко використовується в перекладі політкоректної лексики, охоплюючи близько 40% випадків. [3, с. 123]

Приклади:

- *Golden ager* можна дослівно перекласти як *людина в золотому віці*, але політкоректно передається як *літня людина* для кращого розуміння.

- *Chinese Americans* краще перекласти як *американці китайського походження*, щоб уникнути непорозумінь. [4, с. 118]

3. Калькування: Це використання структур і виразів цільової мови, що буквально повторюють оригінал, ігноруючи лексичні, граматичні та стилістичні особливості цільової мови. Це може призвести до невдачі в перекладі, оскільки просте перенесення виразів може породити неправильний або незрозумілий зміст цільової мови. [10, с. 72]

Приклади:

- *Disabled*, калька: *Інвалід*; переклад: *Люди з обмеженими можливостями*

- *Senior citizen*, калька: *Старший громадянин*; переклад: *Літня людина*

- *Visually impaired*, калька: *Візуально вражені*; переклад: *Люди з порушенням зору*

- *Diversity*, калька: *Диверсифікація*; переклад: *Різноманітність* (у контексті соціокультурної різноманітності) [9, с. 27]

4. Транскрибування: Це процес перенесення мовлення у письмову форму.

Це може включати переклад мови з однієї мови на іншу або запис мови оригінальною мовою. У лінгвістиці термін також використовується для позначення системи, де кожен звук слова представлений відповідним символом чи комбінацією символів.

Наприклад, транскрибовані варіанти перекладу термінів, таких як *гей* (*gay*), *фемінізм* (*feminism*), *расизм* (*racism*), *лукізм* (*lookism* - дискримінація за зовнішністю) та *ейджизм* (*ageism* - дискримінація за віком), стали поширеними в українській мові завдяки широкому використанню, і їх зміст зрозумілий більшості людей, що знижує необхідність додаткового пояснення. [6, с. 422]

5. Комбінований переклад: Це метод, де перекладач використовує як буквальні, так і описові елементи для передачі сенсу оригіналу. Цей підхід дозволяє точніше відтворити вихідний текст, враховуючи особливості мови та культури цільової аудиторії. Комбінований переклад застосовується у ситуаціях, де просте буквальне перенесення може неадекватно передати зміст чи тон оригіналу. [8, с. 119]

Наприклад:

- *LGBT person* можна комбіновано перекласти як *людина з нетрадиційною сексуальною орієнтацією*, де вводяться елементи трансформації та додавання для кращого відображення сенсу.

- *The disabled artist showcased incredible abilities in the exhibition*, його можна комбіновано перекласти як *Талановитий художник з фізичними*

особливостями виявив неймовірні здібності на виставці, де враховуються описові елементи для політкоректного опису. [5, с. 31]

Підсумовуючи тему, можна зробити висновок, що основною складністю перекладу лексичних засобів, виражаючи політкоректність з англійської на українську мову, є збереження конотації політичної коректності в контексті. З одного боку, важливо відзначити, що у більшості випадків українські еквіваленти традиційної англійської лексики, що розглядається як неполіткоректна в останні десятиліття, наразі не несуть образливого та принизливого відтінку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Горошко Е. Гендерна проблема в мовознавстві // Вступ до гендерної лінгвістики – Харків, 2001. – Ч. 1. – С. 508 – 543.
2. Ткачик О. В. Англійські евфемістичні неологізми в публіцистичному стилі та їх переклад українською / О. В. Ткачик, Т. К. Бабаєв // Вісник Національного технічного університету України «КПІ» № 3. – 2014. – С. 52–59.
3. Фесенко І. М. Особливості перекладу евфемізмів в політичній комунікації / І. М. Фесенко, Ю. А. Долженко. // Нова філологія. – 2012. – №53. – С. 185–188.
4. Зайко Л. В. Політкоректна лексика сучасної англійської мови як різновид евфемізмів / Л. В. Зайко. – Буча, 2016. – 10 с.
5. Вишнівський Р. Й. До питання про мотиви вживання евфемізмів (на прикладі сучасної англійської мови) / Р. Й. Вишнівський. // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2014. – №13. – С. 95–97.
6. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О.О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.

7. Newfield C. What Was Political Correctness? Race, the Right, and Managerial Democracy in the Humanities / Christopher Newfield. – Chicago: The University of Chicago Press, 1993. – 40 p.

8. Hughes G. Political correctness: a history of semantics and culture. / G. Hughes – Oxford : Wiley-Blackwell, 2010. – 320p.

9. Hunt P. Discrimination: disabled people and the media [Електроний ресурс] / Paul Hunt // Contact. – 1991. – No 70. – P. 45–48. – Режим доступу до ресурсу: <http://disability-studies.leeds.ac.uk/files/library/Barnes-Media.pdf>

10. Jackson Junior J. Racial Paranoia: The Unintended Consequences of Political Correctness / John Jackson Junior. –NY: Basic Civitas Books, 2008. – 288 p.

Ялова А. М.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,

доцент Вискушенко С. А.

ЗАГАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО ВІДТВОРЕННЯ РЕАЛІЙ

Термін «реалія» виник від латинського прикметника, який був у середньому роді множини, і означав «дійсний», «справжній», «речовий». Під впливом аналогічних лексичних категорій, він перетворився на іменник жіночого роду «res, rei», набувши значенням «річ», «предмет», «факт» або «подія». У цілому під реаліями розуміють слова і вирази, що відтворюють артефакти, життя, побут і традиції одного народу, які не прослідковуються як в мові так і в культурі інших націй.

Важливо враховувати, що реалії можуть мати різні рівні складності. Деякі можуть бути легко відтвореними в іншій мові без значних трансформацій, тоді як інші можуть потребувати більшої уваги та творчості в перекладі. Важливо зберігати автентичність та передавати всі нюанси, що містяться у реаліях.

Переклад реалій – це завжди складне завдання, оскільки це вимагає передачі не лише текстового змісту, але і конкретних культурних та

соціокультурних контекстів. У разі перекладу англо-українських реалій є декілька особливостей, які слід враховувати.

Насамперед перекладач повинен бути добре ознайомлений із культурними особливостями обох мовних груп. Важливо розуміти основні цінності, традиції, та історичний контекст, що стосується реалій в обох культурах.

Крім того, необхідно брати до уваги специфіку кожної мови при відтворенні реалій. Деякі з них мають свої аналоги в іншій мові, але вони можуть відрізнятися за своєю семантикою або значенням.

Інколи важко знайти точний еквівалент для англійських реалій в українському контексті. У таких випадках може бути корисним використовувати описовий переклад, тобто пояснювальні додаткові коментарі для української аудиторії.

Робота з англо-українськими реаліями вимагає від перекладача великої обережності та виваженості. Важливо уникати надмірного літературного відтворення і залишити переклад якомога більше природним та зрозумілим для української аудиторії.

Для успішного відтворення реалій важливим є адаптація до культурного та лінгвістичного контексту мови, в яку перекладається текст. Для цього можуть використовуватися еквіваленти, які вже відомі та прийнятні для цільової аудиторії. Особливо актуально для реалій, які є унікальними для певної культури чи історії і можуть бути незрозумілими іншим культурам вважається пояснювальні коментарі або контекстуалізація. Це допомагає читачам отримати повну картину і контекст розуміння.

Базовими способами відтворення англійських реалій українською мовою вважаються:

- 1) транскодування (тобто транскрипція або транслітерація);
- 2) описовий переклад;
- 3) калькування;
- 4) гіпонімічний переклад (родо-видова заміна) [1-4].

Усі ці перекладацькі трансформації мають на меті забезпечити належне відтворення реалій та допомогти аудиторії зрозуміти конкретний культурний і лінгвістичний контекст тексту. Переклад реалій виявляється важливим елементом збереження та сприяння культурному обміну між різними народами та мовами.

Таким чином, англо-український переклад реалій має свої особливості, які визначаються різницею в лінгвістичних системах і культурних контекстах двох мов. Важливо зберігати адекватність і точність перекладу, враховуючи семантичні, структурні та соціо-культурні різниці між мовами. Коректний переклад реалій відображає важливу роль мовознавців і перекладачів у збереженні культурної спадщини та сприяє розумінню різних культур й суспільств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Зорівчак Р.П. Реалія в художньому мовленні; перекладознавчий аспект. Іноземна філологія. № 107. Львів., 1994. С. 104-111.
2. Кияк Т. Р., Науменко А. М., Огуй О. Д. Теорія та практика перекладу (німецька мова). Вінниця: Нова книга, 2006. 592 с.
3. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) : підручник 5-те вид., виправ. і допов. Вінниця : Нова Книга, 2017. 448 с.
4. Котеленець Н. П. Особливості передачі українських реалій у сучасній англійській прозі. Держава та регіони. Серія: Гуманітарні науки. 2011. № 1. С. 71 – 77.

LITTERA SCRIPTA MANET

Наукове видання

LITTERA SCRIPTA MANET

(ЗБІРКА СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ)

ВИПУСК 9

Житомир 2023